UTL AT DOWNSVIEW
D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 13 08 03 03 003 0

DS 247 Y42Z8
Zühdī
Mirāt ül-Yemen

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

1630

13/327

Zühdi

مرآت اليمن

Mirāt ül-Yemen

مؤلفی

يمن حديده سنجاغی مبعوثی

زهدی

فیئاتی

٤ غروش

(عثمانی اتحاد وترقی جمعیتی مکاتبی منفعتنه مخصوصدر)

استانبول

(قدر) مطبعه‌سنده طبع اولنمشدر

سنه ١٣٢٨ هجریه

DS
247
Y42Z8

LIBRARY
NOV 24 1967
UNIVERSITY OF TORONTO

مفاد المراد

دور حاضرك انوار شارقه‌سی هر بر فرد عثمانینك قلبنی ضیادار و بنم کبی بر عاجز نادانك بیله ظلمت فکریه‌سنه عکس انوار ایله خدمت وطنه هوسکار ایتمش اولمسندن مقتبساً واوتوز ایکی سنه‌دنبری بیلا فاصله یمنده کذران ایدن اقامتمده متحصل معلوماته مستنداً یمن قطعه جسیمه‌سنك احوال عمومیه‌سی حقنده ایضاحات مفصله‌یی جامع اولمق اوزره «مرآت الیمن» نامی تحتنده یمنك شرق وجنوب وشمال جهتنه داخل اولمق طریقیله تصادف ایدیله‌جك هر بر قضا وشهر ومحلاتك حال حاضرده‌کی وضع وجسامتی واحوال جوغرافیه و تاریخیه وفصولیه وزراعیه ومعدنیه وصناعیه وتجاریه و نفوسیه وطباعیه وسائره‌سی صره‌سیله ذکر وبیان ایتمك صورتیله شو مجموعه‌نك تحریرینه مجرد عون معین ایله شروع ایلدم ومن الله التوفیق و هو نعم الرفیق

یمن حدیده مبعوثی

زهدی

Digitized by the Internet Archive
in 2011 with funding from
University of Toronto

http://www.archive.org/details/miratlyemen00zh

مرآت اليمن

جزيرة العربك غرب وسطی و بحر احمرك شرق جنوبیسنده اون ایکی درجه قرق دقیقه‌دن اوتوز اوچ درجه قرق بش دقیقه عرض شمالی‌یه و اوتوز درجه یکرمی دقیقه‌دن اللی یدی درجه قرق دقیقه طول شرقی‌یه قدر ممتد وتخمیناً ایکی میلیون سکز یوز بیك کیلو مترو تربیعنده مساحهٔ سطحیهٔ ارضیه‌یه بالغ و مع عسیر تخمیناً ایکی میلیون نفوسی جامع ویمن نامیله معروف بولنان قطعهٔ جسیمه‌نك جنوباً مبدئی اولان وقطعهٔ یمانیه‌یه منسوب بولنان عدندن شمالاً عسیره قدر ویریله‌جك معلومات جمله‌سندن ابتدا عدن شهری حقنده استحصال ایتدیکم معلوماتی بروجه زیر عرض ایدرم .

عدن

عدن کورفزینك منتهای شرقیسنده واقع عدن بلده‌سی دائراً مادار دکز ایله محاط ویالکز جهت جنوبیه‌سندن قره‌یه برقالدیرم واسطه‌سیله مربوط وعدنه منتهی اولان بو یولك اوستنده‌کی طاغك قاعده‌سندن

جبل حديد تسميه اولنان تونلدن عربه ايله اوچ دقيقه‌ده
كچيله‌رك دخول اولنور بر شبه جزيره‌در . قديم بلده
درت طرفی مرتفع طاغلرله مسدود وهر طاغ ايله ديكرينك
آره‌سنده طبيعتاً موجود اولان فاصله‌لر دخی طاشدن انشا
ايدلمش ديوارلرله قپانمش براووه‌نك وسطنده مربع وضعيتده
وبررقات طاش ابنيه واما كنی حاويدر .

تواهی ومعلا وشيخ عثمان محله‌لری

واپور وسفائن سائره‌نك طورمسنه مخصوص اولان
ويالكز شمال جهتندن مدخلی بولنان ليمانی مستطيل
برصورتده جنوبه طوغری ممتد وغرباً عدن طاغلريله
وشرقاً ساحل برايله مخاطره‌دن محفوظ وجبال متواصله‌نك
اتكلرينی تشكيل ايدن ساحل شرقیء شماليسنده واقع
طولانی وضعيتده تواهی نام محله ايله عدن آره‌سنده
وساحلك شرق جنوبيسنده لب درياده كائن ويلكن سفائن
صغيره‌سنك اسكله‌سی متخذ معلا نام ديكر محله اولوب
هربرينك اره‌سی عربه ايله اون بشر دقيقه‌در . معلانك
غرباً آرقه‌سنده واقع غايت مرتفع وعدن ايچون علامت
فارقه تشكيل ايدن شمسان نام طاغ براق هواده آلتمش
ميل بعد ومسافه‌دن كورينور . عده‌نك كچيد واسطه‌سيله
متصل اولديغی براصلی ساحلنده شيخ عثمان ناميله بيوجك

بر محله دخی واردر . درت محلده متفرق اولان عدن شهرینك درت قسمنك نفوسی ذکور واناث قرق بیك کشی‌یه بالغ اولور . سکنه‌نك اکثریسی یمنی قطعه‌سندن وایکنجی درجه‌ده شحر ومکلا وافریقاده واقع صومالی قطعه‌سندن هجرت ایتمش اولانلردن ومسلم وغیر مسلم هندستان اهالیسندن واوروپالیلردن متشکلدر . عناصر مختلفه‌دن اجتماع ایدن اهالیٔ مسلمه بربرندن تأهل ایده‌-کلدکلرندن طولایی جنس اصلیلرینی غائب ایدرك عدنه نسبتاً عدنی بر نسل دخی وجوده کلمشدر . عدنده‌کی انکلیزلر اولیای امور وامرا وعسکری صنفندن وهندلی مسلم وغیر مسلم سکنه‌سی تجار صنفندن وصومالی‌وعربلر صنایع سائره وملاح وحمال‌وعربه‌جی وخدمتجی‌قسمندندر .

﴿ تاریخچه‌سی ﴾

انکلیزلرك هندستان مستملکه‌سنك طریقی اوزرنده واقع اولان عدن قدیماً معروف بر محل ایسه‌ده غیر مسکون ایکن بوندن برعصر اول اوراسنی کمور دپوسی اتخاذ ایلمك اوزره باب عالی جانبندن استحصال ایلدکلری مساعده اوزرینه انکلیزلر طرفندن اعمار ایدیله‌رك حال حاضرینه واصل اولمشدر .

﴿ اشكال وطباع وامزجه ﴾

بياض وبغدای واسمر وسیاه وقوزغونی سیاه رنکلرده
وهر صنف وجنسك كنديـنه مخصوص كسوه‌لرده بولنان
عدن سكنه‌ســنك قيافتی مختلف ومتنوع اوله‌رق عادتا
انسان قولكسيونی مثالده كورينور . سكنه‌دن يمنليلر ايله
عدنيلر حديده فصلنده ذكر ايديله‌جك اولان ونباتاتك
غير مثمر خضورات شجريه فصيله‌سندن بولنان قات نام
مكيفی استعمال ايدرلر . اجناس مختلفه بربريله انســيت
ايتميوب هر جنس كندی جنسندن حظ ايدر . بو سببله
موقتاً بولنه‌جق يبانجی زياده‌سيله صيقيلور .

﴿ عدنك احوال جغرافيه‌سی ﴾

عدن وجوارينه آنجق يدی سكز ســنه‌ده بر دفعه
ياغمور ياغديغندن زراعتدن وفصول اربعه‌دن محرومدر .
وخط استوايه قريبتی بولنديغندن شــتا موسمنده بيله
صيجاقدن و حرارت شــمسدن مضطرب اولمامق قابل
دكلدر . موسم صيفده ايسه قورو وغايت صيجاق اسن
باد سموم درجهٔ حرارتی كولكه‌ده قرق بش سانتيغراده
ايصــال ايدر . وقبل‌الشروق و وقت‌الغروب اولمدقجــه
مسا كندن چيقمق وبالخصوص كونشده كزمك تهلكه‌دن

معدوددر . اوراده برشي يتشمديكندن صناعت يوقدر .
آنجق عمله ورنجبر ايچون واپورلره كمور ويرمك ومال
چيقارمق خدمتی دائميدر . بوندن باشقه نفس عدن
وتواهی ومعلاده صواولمديغندن ايچه‌جك صودن طولايی
اولان احتياج عمومينك دفعی ايچون معلاده ايكی عدد
صو وبوز ماكنه‌سی واردر . بونلر سايه‌سنده حرارت
هائله‌يه معروض اولان بوبلده اهاليسيله واپورلره لزومی
اولان صو وبوز بولنه بيلمكده‌در . فقط شيخ عثمان نام
محلده قيودن چكيلان طوزليجه بر صو ايله يتشديريلان
برايكی باغچه‌دن بشقه عدنده براغاجه تصادف اولنمز .

« تجارت »

عدن بحر احمرك منتهای جنوبيسنك خارجنده واقع
اولمغله اوستراليا وهندستان وچين واقصای شرقه كيدوب
كلان واپورلرك كمور المق جهتندن الك برنجی استنادكاهيدر .
وبحر احمرك شرقنده‌كی يمن وحجاز و غربنده‌كی افريقا
قطعه‌لرينه كيده‌جك حبوبات وذخائر وبهارات ومنسوجات
وتعز وملحقاتنه براً دوه‌لرله كيدن هرنوع اموال تجاريه
ويمندن چيقان محصولاتك بيوك بازاريدر . عدن جزيره‌سنك
شرقنده واقع وذكری مسبوق لمانك حاوی اولديغی
بحيره‌نك شرقنده‌كی ساحلده فناً يتشديريلان كول طوزينك

ساحل بوینجه آچیلان متعدد تابه‌لره ما کنه واسطه‌سیله دکزدن ویریلان صولر موسم شتاده اون بش صیفده سکز کونده بلا انجماد حاصل اولان طوزلر یغنلرده ادخار ایدیله‌رك هندستانده واقع قالکوته شهرینه سنوی اللی بیك طونیلاتو سوق اولنمقددر .

(عدندن شمالاً وبحراً حدیده طریقی)
(« پریم اطه‌سی » نام قدیم دیکر میبون)

عدندن شماله طوغری بحراً یتمش میل مسافه‌دن صکره باب المندب دنیلان یمنك شیخ سعید ساحلی ایله آفریقا قطعه‌سنك مدخلنده واقع اوله‌رق یوز سنه‌دنبرو انکلیزلرك تحت اشغالنده بولنان پریم اطه‌سی افریقا ساحلنه اون وشیخ سعید ساحلنه اوچ میل مسافه‌سی و تقریباً اون ایکی کیلو مترو تربیعنده مساحه‌سی اولوب قعر دریادن مرتفع طاغلرك سطحنده متشکل طاشلقدن عبارتدر .

اوراسی دخی کمور دپوسی اتخاذ اولندیغندن کلیتلی معدن کورینی حاوی اولمغله کمور شرکتنك اجنته‌لریله عمله‌لرك اقامت محلیدر . جنوباً واقع غایت محفوظ اوفق بر لیمانی واردر . اوراده دخی برصو ما که‌سی وطاشدن تحتانی اوطه‌لردن عبارت ابنیه‌سی موجوددر . شرقدن

اوروپایه مربوط تلغراف قابلوسی بو واسطه‌دن کچر هواسی عدن کبی غایت صیجاقلدر .

« شیخ سعید »

پریم اطه‌سنك شرقنده دکزه طوغری ممتد اولان بورونك ساحلی اوزرنده کائن وسطح دریادن ایکی یوز اللی مترو قدر مرتفع طاغك اوستنده حکومت سنیه جانبندن انشا ایدیلان محکم طابیه پریم ایله شیخ سعید آره‌سنده‌کی دکزه حاکمدر . فورطنه‌یه تصادف ایدن قایقلر اوراده لیمان حالنی تشکیل ایدن مفاق وشیخ مالو اطه‌جقلرینه کیره‌رك بارینور .

« مخا »

باب المندبدن شماله طوغری التمش میل مسافه‌ده اون اوچ درجه یکرمی دقیقه عرض شمالیده وساحل اوزرنده کائن مخا بلدهٔ قدیمه‌سی ساحل استقامتنجه امتداد ایدن واره‌لری تقریباً برچق میل آچیق اولان ایکی عدد خط بورونك وسطنده مربع شکلنده‌در . بورونلرك تشکیل ایلدیکی نصف دائره‌دن طولایی لیمان حالنه کلان بو محلك مرور زمان ایله ایچریسی قوم ایله طولمش اولدیغندن انجق اوفق قایقلر اورایه کیروب بارینه بیلور ایسه‌ده

واپور وبیوجك سفائنك دخولنه مانعدر . مذكور برونلرك دكزه منتهی اولان اوجلرینك اوزرنده قدیماً خراب اولمش برر قلعه‌نك آثاری واردر. دكز جهتندن كورینسان وجنوبه طوغری بر چوق خرما اغاجلرینی حاوی عظیم برمنظره تشكیل ایدن بیاض ومرتفع ابنیه‌سی عصرنده آوج اعلایه واصل اولان معموریتنی ارائه ایدر. بلده‌یه كیرلدیكی حالده وقتیله قلعه دیواریله محاط وخانه‌لری اكثریتله بیوجك واوچ درت قاتلی خرجلی طوغله‌دن انشا ایدلمش ابنیه‌نك خرابه‌لری كورینور . وقتیله مبانینك قپو و پنجره وسائره‌سی هندستانك اك معتبر كراسته‌سی اولان ساج نام تخته‌دن یاپلمش وانواع اشجار ونباتاتك تصاویرینی حاوی قبارتمه برصورتده ایشلنمشدر . بحر احمرك شرق وغرب سواحلنده‌كی مملكتلرك قدیماً اك معمور ومشهوری اولان مخانك آثار معماریه و صناعیه‌ده دخی حائز رجحان اولدیغی آكلاشیلمقده‌در . ازمنهٔ سابقه‌ده مخا یمنك یكانه مخرج اسكله‌سی اولمسندن دركه اوروپاده زمانمزده بیله « قافه موقا » نامیله یمن قهوه‌سی معروف اولمشدر .

﴿ تاریخچه‌سی ﴾

مخا بلده‌سی تقریباً ایكی بیك سنه اولیسندنبرو معروف اولمش وقرون ماضیه‌ده جزیرة العربك اك برنجی ادخالات

واخراجاتنه مخصوص شهری اوفاق بر اسکله ایدی . عصرمزه کلنجه یه قدر یعنی سکسان طقسان سنه اول درت بش بیك خانه یی و برچوق خان ودپوی ومبانیٔ جسیمه یی ویکرمی بش بیك نفوس مقدارنده سکنه یی شامل بنه معمور و آبادان ایکن دولت ابد مدت علیهٔ عثمانیه نك خطهٔ یمانیه یی برمدت اداره دن دست کش استغنا اولدیغی صره ده شریف طامی وعلی نام ذواتك اداره سنده قالدیغی زمان عسیر قطعه سی امیری عایض طرفندن خطهٔ یمانیه یه تجهیز ایدیلان التمش بیك کشیلك براردو ایله شهر تشعار عالم اولان مخایه کلمش واحراز غالبیتله عادات قدیمهٔ طوائف اوزره مملکته دخول وقتل نفوس وقوع بولمزدن اول اهالیسنك اکثریسی عدنه هجرت ایتمش ایدی . بو صورتله دفعةً مخادن هجرت ایدن اهالی آرتق تکرار مخایه عودت ایتمیوب عدنده توطن ایتمش وعدنك ازمدت ظرفنده معموریتنه مساعده بخش ایلمشدر . بوندن التمش بش سنه اول دخی عدنك سربست لیمان اعلان اولنماسی اوزرینه مواردات تجاریه عدنه انتقال ایدرك تجارت نقطهٔ نظرندن مخانك اعتبار سابقی دخی زائل اولمشدر . الیوم مخاده درون شهرده مسکون اوله رق اون بش قدر کارکیر خانه دن و خرمالغه

طوغری متفرق برحالده اوت واغاچ وحصیردن انشا ایدلمش عریش تسمیه اولنور . اوچیوز قدر اوفق مسنا کندن وبیك ایکی یوز قدر نفوسدن عبارت قالەرق مملکتك شرق طرفندەکی باب الشاذلی نام قپوده انسانه تصادف اولنه بیلەجك درجەده درونی تنهالشمشدر . معروف اولان حکم ومشالحه وزهارین قبلەلریله برابر عموم قضانك نفوسی بش بیك رادەسندەدر . التمش میلدن کورینور برفناری واردر .

زراعت تجارت صناعت ومعادنی

مخانك اطرافندەکی اراضی طاتلی صوبی حاوی اولمیەرق قوراق برصحرادن عبارتدر . وایچیلان صودخی خرمالقلر آرەسندە دکز قربندەکی قیولردن چکیلور ایسەده طوزلیجەدر . بو صوبی ایچەمیانلر شمال جهتنه طوغری یکرمی بش میل مسافەده کائن موشیج قریەسندن جلب ایدرلر . یمنك تکمیل تهامه قطعەسی بلاد حارەدن اولدیغی جهتله مخا بلدەسیده حرارتی حائزدر . بارکیر ایله اون ایکی ساعتلك مسافهٔ بریهٔ شرقیەنك نهایتی اولان طاغلره قدر مخانك صحراسی یاغمور وقوعندە منبت برحالەکلور وموسمندە دوره پاموق خرما حاصل اولور . قریب والان قضا ونواحیلردن مخایه دوه ایله کلان دوره

دخن سیسام پاموق وقهوه وحیوانات اهلیه دریسی کبی
بعض منقبولات تجاریه قایقلرله عدنه وبر جزئیده
قارشوده واقع افریقانك عصب بلده‌سنه کیدر . مخا
جوارینه لازم اولان امتعهٔ تجاریه‌دن بهارات متوعه
وپرنج ومنسوجات قطنیه وحضرموت قطعه‌سندن کلان
حمومی و هندستانك سورتی تنباکولری عدندن وبر
مقداری عصبدن قایقلرله ادخال اولنور اخراجات
وادخالاتك قیمتی سنوی یکرمی بیك لیرا نسبتنده اوله‌
بیلور . طائفهٔ نسا ایله بعض ارککلرك دوم اغاجی یاپرا-
قلرندن اوردکلری حصیر وظروف ویلپازه محفظه شکلنده
جونیه وقوقه و سپورکه‌لردن بشقه بر صناعت یوقدر .
مخانك زهارین ومشالحه قبیله‌سی افرادندن عبارت اولان
یرلیسنك مدار معیشتی اشیای تجاریه‌یی اطرافه نقل ایتمك
وذکری کله‌جك اولان مملحه‌لردن الدقلری طوزی ایچرو
طرفلره کوتوروب صاتمق مشغولیتنه منحصر دوه‌جیلکدن
عبارتدر. مد زماننده دخول ایدن دکز صویندن طولان
تابه‌لرده حصوله کلان کول طوزندن بشقه برمعدن یوقدر.
طوز ویرن مملحه‌لر اوچ عدد اولوب جکم ومشالحه ویختل
نامل یله مسمادر. حکم مملحه‌سی مخانك ساحل جنوبیسنده
ودرت ساعت مسافه‌ده ویختل مملحه‌سی‌ده مخانك جهت

شماليسنده التی ساعتلك مسافه‌ده ومشالحه مملحه‌سی‌ده نفس مخانك ساحل شماليسنده واقعدر. بومملحه‌لرك الك جسيمی بختل مملحه‌سيدر. مماحِ مذكوره‌نك اخراجات سنويه‌لری بر بچق مليون كيلو درجه‌سنده اولوب الك چوغی داخلاً رماده چارشوسنه ومقبنه وتعز وزبيد وحيس ووصابين طرفلرينــه دوه‌لرله و خارجاً دخی بحراً عصب و اوبوخ وزيلع وزنجبار جهتلرينه قايقلرله سوق اولنور مخا بلده‌سنك جنوبنده‌كی خرماغاجلرينك اسقاسی ايچون جزعنده آچيلان چقورلرده قلان صودن وبالخاصه شرقندن شماله ممتد اولان طوز تابه‌لرنده متراكم مياهك تعفنندن اولمق كركدركه هواسی وخيم اولوب شتا موسمنده كثير وشديد اولمق اوزره ستمه خسته‌لغی بتون سنه مرض دائميدر.

﴿ مخادن حديده‌يه قدر سواحل ﴾

مخادن اوتوز ميل و حديده‌يه يتمش ميل مســافه‌ده جبل زوقر نامنده بيوك بر طــاغی حاوی براطه واردر. اوراده برفنار ايله قره‌غولخانه موجوددر مخادن حديده‌يه قدر بحراً يوز ميل مسافه اولوب مخادن ساحلاً كلينور ايكن بختل وموشيح وخوخه ومتينه‌وفازه ومجيليس وجاح وغليفقه‌وقرين‌ورأس‌المجامله وطائف ورمان‌وقضبه ومنظر نام كويلر ساحل بويجه بربرينی تعقيب ايدر. بوكويلردن

موشج وخوضه ومتينه وفازه وقرين سكنه‌سى بالقجيلقله
تعيش ايدر . چيقـاردقلرى صيدماهى طـوزلانوب
قورودلدقدن صكره قسم اعظمى دوه‌لرله داخله كيدر .
وبرقسمى جاوه وسيلان وفلغلاتق اطه‌لرينه كيتمك اوزره
عدنه اخراج اولنور . مجيلس وجاه نفوسـجه زياده
اولوب بيوجك قريه‌لرى و بالخصـوص طولاً وعرضاً
نهايتى كوزيمز برر ساعتلك مسافه امتداد ايدر . غايت
كثير خرما اغاجـلريى حاويدر . تازه خرمانك زمانى
ادراكنده زبيد وبيت الفقيه وجوارلرندن بك چـوق
اهالى كلوب تازه خرمانك ختامى زمانه قدر برچـوق
ايكى ماه اقامت ايدرك اوراسنى شـنلنديررلر . غليفقه
كويى اوفق بر ليمانى تشـكيل ايدن كورفزك شرقنده
و ساحلده يارم ساعت بعدنده چوقچه خورما اغاجلرينى
حاويدر . اوفق بر كورفز داخلنـده بولنان غليفقه‌نك
سـاحل طرفندن بيوك بر مملحه‌سى واردر . بو مملحه
ساحل استقامتنجه شمال وجنوبه طوغرى ممتد وهر برى
بش التى مترو وسـعتنده طوز تابه‌لرندن متشكلدر . بو
تابه‌لردن چيقان طوزك مقدار سـنويسى اوچيوز بيك
كيلو اولمق اوزره بيت الفقيه و ريمه قضـا و نواحيلرينه
دوه‌لرله كيدر . رمان ايسه ساحلك شرقنده‌در بش كويدن

متشکل و بر چوق خرما اغاچلرینی حاوبدر . اغاچلرك اثماره باشلادیغی زمان یعنی حزیران و تموز ماهلرنده قربیتی جهتله حدیده‌دن وجواری اولان دریهمی قریه‌سندن کلان اهالی ایله اوکولر خنجا خنج طولار وبیوجك بر چارشو قوریلور عریش خانه‌لرده دکانجی وسرکیجی وکزکنجی هر نوع اصناف اجرای صنعت ایدرلر . تازه خرما غایت صیجاق وتوز وطوپراقله قاریشیق اسن صام روزکارینك زمانی اولان اوچ ماهه قدر امتداد ایدر ایسه‌ده اصل زمانی قرق کوندر بو مدت ظرفنده وقت وحالی مساعد اولانلر هیچ بر ایش ایله اشتغال ایتمیه‌رك یالکز استراحت وتبدیل آب وهوا ایله کیجه‌لی کوندزولی قات دنیلان مکیفی یمکه حصر اوقات ایدرلر ایام مسعوده‌دن عد ایتدکاری شو زمانك ختامنده هرکس یرلو یرینه چکیلور و خرمالقلر تنهالشور خرما اغاچلری ساحل وساحله قریب اوله‌رق طوزلیجه بر صوبی حاوی اولان اراضیده یتشدیکی جهتله جبالده بولنمز بعضاً طاغ اتکلرنده چیقار ایسه‌ده محصول ویرمز خرما اغاجلرینك بولندیغی محللرك حرارت زائده‌سیله برابر حزیران وتموز ماهلرنده اسن باد سموم کونشده آتش قدر تأثیری واردر واو سببله شروق وغروب زماندن بشقه بر وقتده مسا کندن

چيقمق قابل دكلدر . خرماقلرده بولنه‌جق كيمسه‌لرك ايچدكلری صو خرما اغاچلرينك اره‌لرنده اولان طوزليجه قيو صوييدر . خرمانك بدايت طلعدن نهايت ادانه‌دكين قبوغنك الوانی وشكل ادراكی تبدل ايتدكجه بشقه بشقه اسملرله تعريف اولنور و خرمانك اجناس مختلفه‌سی جهتيله هر نوع بر اسمی واردر رمان كوينددن صكره قضبه قريه‌سی كلور ساحلدن يارم ساعت قدر شرقده يكرمی بش اوتوز عريش خانه‌لی وآز خرما اغاچلرينی وطوزليجه قيو صوينی حاويدر سكنه‌سنك صنعتی دوه‌جيلكدن عبارت اوله‌رق ياغمورك كثرتله نزوليله فيضان ايدن وادی سهام نام سيلك قضبه اراضيسنی اروا ايلديكی بعض سنه‌لرده براز داری ودخن و سبزه وقارپوز ذرعيله‌ده اشتغال ايدرلر ساحل بونجه ايچه طوز تابه‌لرينی حاوی قضبه ناميله بر مملحه موجوددر . بو مملحه‌نك نيساندن اعتباراً وقت صيفده مد زمانلرنده التنده نبعان ايدن دكز صويندن طولان تابه‌لری هر اون بش يكرمی كونده بر طوزويرر شتاموسمنده هبوب ايدن جنوب روزكارينك شدتيله حاصل اولان مدكلی زماننده ساحل بويی دكز صوييله طولار و طوز تابه‌لرينك اطرافنده‌كی طوپراق سدلراطه حالنده كورينور بو مملحه‌نك اخراجات سنويه‌سی

اوچیوز بیك كیلو نسبتنده اوله‌بیلور ایسه‌ده پك چوق طوز ویره‌جك متعدد حوضلر كشادینه اراضیسنك استعدادی واردر . قضبه‌نك عرباً قارشیسنده طورقه اسمیله بر اطه واردر . بو اطه‌ده منحط یرلرده متراكم صودن یالكز موسم صیفده طوز حاصل اولور وكلوب كچن بالقجیلر اورادن طوز آلور ایسه‌ده سنوی یكرمی بیك كیلودن متجاوز دكلدر قضبه‌دن صكره اللی التمش عریش خانه‌لی وطوغله‌دن یاپلمش مازغاللی بر بورجی حاوی منظر قریه‌سی كلور بوقریه‌نك تكمیل سكنه‌سی حدیده قسمنده تفصیلاتی كله‌جك اولان حوك نام بر طوقه‌جیلرندن عبارتدر وبشقه بر صنعتلری یوقدر منظر قریه‌سی اب دریاده كائن مرتفع قوم تابه‌لری اوزرنده‌در طاتلی صوی حاوی ایكی اوچ مترو عمقنده قیولری واردر متتابعاً یاغمور كلدیكی سنه‌لرده صوی طاتلی اولورسه‌ده قوراقلق زماننده طعمی بوزولور قضبه‌دن منظر قریه‌سنه قدر اولان ساحل تكمیلاً اراضیٔ رسوبیه‌دن متشكل اولدیغی جهتله یونی تمامیله بیلمیانلر ویرلیسندن رهبر آلمقسزین كیدنلر بطاقلقلره دوشمه‌لری اقرب مخاطره‌در .

حديده

اون درت درجه قرق يدى دقيقه عرض شماليده ودكز تسويه‌سنده محط اولان ساحلده واقع ودكز جهتندن مرتفع ابنيه‌لى كورينان حديده شهرى زمانمزده يمن ولايتنك الك برنجى تجارتكاه و مورد بر اسكله‌سيدر تشرين اولدن بدأ ايله نيسان اواسطنه قدر بحر احمرك باب‌المندب بوغازندن جبل طير اطه‌لرينه قدر شدتله اسن وبورالرده اذيب تسميه ايديلان جنوب روزكارينه معروض وسفائنك بارينه‌ميه‌جغى آچيق بر ليمانى واردر بوروزكارك مصادف اولديغى شهور قمريه ابتدالرنده دوشر ايسه‌ده سكز طقوزندن صكره اون طقوزنجى كوننه قدر هر كون بردرجه تزايد ايدر اون طقوزنده تكرار دوشه‌رك يكرمى بشنده ينه تشدده باشلار زمان شدتنده بيوك بيوك طالغه‌لر قالديرر بوصره‌ده بولنه‌جق كميلر مال الوب ويره‌مزلر وانجق كيجه بر ايكى ساعت اره‌لق ويرديكنده ايشليه بيلورلر بيوجك سفائن ساحلدن بش التى ميل اوزاق بر نقطه‌ده تيمورلدكارى كبى اوفق واپورلر بيله اوچ ميللك برموقعدن زياده تقرب ايده‌مزلر مذ كورروزكارك شدت كسب ايلديكى ايامده يعنى قمرك استقبال و اجتماعى

زمانلرنده سواحل يمانيه‌ده درت قدمدن متجاوز مد كلى
وقوعبولور و محنط سواحلده صولر ساعتده بر بچقدن
ايكى ميله قدر بر سرعتله جريان ايدر حديده شهرى
طوغله‌دن ايكى اوچ قات ارتفاعنده ابنيه‌لى وجنوب
وشرق وشمال جهتندن خراب اولمش قديم قلعه ديوارى
ايله محاط وخارجنده شمالاً و شرقاً وجنوباً اوچ كيلو
مترولق مسافه‌يه قدر مربع وضعيتده‌در داخلاً وخارجاً
كار قديم اوزره ياپلمش وصوقاقلرى طارلشديرلمش ايكى
بيك بشيوز قدر كاركير خانه وبش التى يوزدكان وددرى
بيوك ويكرميدن متجاوز كوچك جوامع وعريش تسميه
اولنان اوت وحصيردن التى يدى بيك خانه‌يى وتخميناً
قرق بش بيك نفوس اسلاميه‌يى حاويدر سورك شرقنده
واقع باب المشرق ميداننده بشقه واسع وطوغرى جاده‌سى
بوقدر و ابنيه‌سنك تقسيمات داخليه‌سى غير منتظمدر
حديده سكنه‌سنك همان عمومى كرك شرب وكرك سائره
ايچون استعمال ايلدكلرى صو اوچ چاريك بعدنده
مدينه‌نك شرق شماليسنده واقع قيولردن دوه ايله چكيلور
عربه‌لرله و مركبلرله بلده‌يه نقل اولنان طوزليجه بر
صودر منظر قريه‌سندن دوه‌لرله كتيريلان طاتلى صو ايله
قضبه‌نك شرقنده‌كى اوه‌ده بوندن اون بش سنه اول ارباب

خیردن وحدیده تجارندن متوفی حسن ساجان طرفندن
یاپدیریلان و دوه ایله اوچ ساعتلك مسافه‌سی اوله‌رق
محاصیم نامیله معروف اولان قیودن دخی طاتلی صو
کاور ایسه‌ده نفس حدیده‌تك مذکور طوزلو صویی
شربنده دها خفیف ومنظر ومحاصیم صویی کبی شیشکینلك
ویرمز شهرك شمال شرقیسنده بر قاچ خرما اغاچندن
بشقه بر یشللك کورنمز و اوچر ساعتلك مسافه‌یه قدر
اطرافنده زراعت بولنمز سبزه وفواکه وسائره اطرافنده‌کی
جبال ونواحیدن کلور الك زیاده صغوق اولدیغی سنه‌لرده
تشرین ثانی و کانون اول وثانی ماهلرنده میزان الحراره
قبل الشروق یکرمی درجه‌دن اشاغی دوشمز و بعد الشروق
یکرمی بش درجه‌یه قدر چیقار و شباط ماهنده انسان
آرتق ترلمکه باشلار اینجه وخفیف قماشدن بشقه بر البسه‌یی
وجود تحمل ایتمز مایس ابتداسندن ایلول نهایتنه قدر
درجهٔ حرارت کولکه‌ده دائما اوتوز التی سانتغرادی
اشعار ایدر . اوستی آچیق حمام دنیلدیکی قدر تردن
و ثقلت هوادن نفس النمز هواسنك رطوبتی حسبیله
صیقندی ویرر صیجاق زمانلرنده وجودی سیویلجه‌لر
استیلا ایدر یبانجیلرده چیقان چیبانلریده اضطراب ویرر
بوندن بشقه حرارت اراضیه مرض براقمز حدیده اطرافی

اولان صحرانك مزروعات و فصول وسائره‌سی تهامه
قطعه‌سنك افاده ایدیله‌جك اولان احوال عمومیه‌سنه تابع
اولدیغندن انجق نفس حدیده‌یه سنه‌ده برایکی دفعه یاغمور
یاغار بعض سنه‌لرده هیچ یاغمز یاغمور یاغدیغنده هوایی
اخلال ایدر وستمه و زكام ونوازل امراضی باش کوسترر
یاز و قیش بامیه ومهلیه سمیز اوتی لیمون طورب و قباق
وقیش زماننده دوماتس سیاه پاطلیجان کلور هضمی بطی
اولان موز دائما وحرارتی تزیید ایدن آمیه وتازه خرما
یکیله‌میه‌جکی بر موسمده یعنی یاز زماننده ایکی ماه قدر
بولنور یاغمور زمانلرنده قاربوز و قاوون و اغستوس‌ده
صنعادن اوزوم کلور ولایتك برنجی اسکله‌سی اولمق
ومورد ومخرج بولنمق سببیله تهامه و جبالده حصوله کلان
حبوبات متنوعه و محصولات سائره و امتعهٔ اجنبیه‌نك
کافه‌سی بولنور. حدیده سکنه‌سی اولجه زبید وبیت الفقیه
وباجل زیدیه طرفلرندن وجبال اهالیسندن وبوندن اوچ
عصر اول کلان هندلیلردن عبارتدر اکثریسی شافعی
وبقیه‌سی حنفی مذهبنده‌در حبش جاریه‌لره میل ومحبتلری
اولدیغندن وقت و حالی مساعد اولانلر جاریه آلورلر
وبو سببله حبش عنصری‌ده قالمشدر. یرلیلردن تأهل
ایدنلر اکثریتله فقرا طاقمندن اولدقلری جهتله تزوج

ایده‌جك کیمسه‌ ایچون « مخدره » نامیله بیوك بر محل یاپه‌رق اطرافنی حصر ایله قپادیرلر وسمره دیدکلری کیجه مسامره‌سنه راست کلانلری دعوت ایدرلر مدعولرك هر بری حالنه کوره معاونت نقدیه اعطاسی ضمننده بو محله کله‌رك صباحه قدر قات یرلر و غزل و شرقی اوقورلر کانی کیجه دوه اوزرینه‌ بندیره‌رك ومحله‌سی نسانندن برچوقلری دوه ارقه‌سندن ال چیرپه‌رق کویك خانه‌سنه کتورورلر .

﴿ لسان وامزجه ﴾

حدیده‌ده لسان عمومی عربجه‌در فقط الفاظ عربیهٔ اصلیه‌یه آز تصادف ایدیلور وعربستانك دیکر قطعه‌لرینك و حتی الك زیاده قربیت و مناسبتی اولان جبال اهالیسی ایله عسیرلیلر حدیده‌لیلرك مکالمه‌سندن مقصدی کلفتله اکلایه‌بیلورلر هله عراق وشام و مصر قطعه‌لری سکنه‌سنه بتون بتون بشقه برلسان کبی کلور اهالی یبانجیلرله اختلاط ایتمزلر وبشقه برلسان بیلمزلر حتی بونجه سنه‌دنبرو تحت اداره‌سنده بولندقلری دولت علیه‌نك لسان رسمی‌اولان ترکجه‌یی بیلان آزدر «البر والسمن والعسل» دیدکلری واك برنجی یمکلری اولان بال وساده یاغنه

باطرلمش حنطه خمیرنی ییه‌رك وقات دنیلان مکیفی اله‌رق مبرزه کیدوب اقشامه قدر قات یرلر .

﴿ قات نام نبات ﴾

قات دنیلان شی وقتیله افریقانك حبش قطعه‌سندن جلب ایدیلان فدانلردن یتشدیرلمش وتهامه قطعه‌سنده چیقمیه‌رق یالکز قهوه یتشدیکی جبالده حصوله کلمکده و یوقاروده بیان ایدلدیکی وجهله خضورات شجریه فصیله‌سندن میوه‌سز بر نباتدر دفنه یاپراغنه بکزر یاپراقلری واردر برر قاریش برقیاسده کسیلان طاللرك سکز اون عددی بردمت یاپیله‌رق صاتیلور وبودمتلره ناصف دنیلور مبذول اولدیغی زمان اوچ درت غروشه صاتیلان دمت بیراملرده وکلدیکی زمانده سکز اون غروشه چیقار کلدیکی کونلرده مبتلاسی اولانلر فوق‌العاده مأیوس ومکدر اولورلر و هیچ بر ایش کورمکه نشئه‌لری قالمز کسب و تجارتارینك یوزده یتمش بشی قاته ویرمك ایچون بلا تردد سخاوت کوسترلر اغنیا واصناف قسمی ساعت بشدن عوام طاقی اویله طعامنی یدکدنصکره وقت غروبه قدر قات یمکه حصر زمان ایدرلر قات یمك ایچون کارکیر خانه‌لرك آلت قاتلرینه وسور خارجنده اکثریتله اوت

و حصیردن یاپلمش سقفی منشورالشکل و قاعده‌سی مربع
اولان اجتماعگاهلره «مبرز» نامی ویریلور بو مبرزلرك
صاحبی وقت وحالنه کوره بر مترو ارتفاعنده کورسیلرله
دائراً مادار تهیه ایدلمش و اغنیا مبرزلرنده اوزرلرینه
کلیم سریلمش وبریسی ارقه‌لرینه وایکیسی قولتوق آلتلرینه
قونلق اوزره اوچر یاصدقدن وتحته ماصه‌لر اوزرنده
ایجابی قدر نارکیله‌لردن طونادلمش محللردر قات یینلر
قاتلری قولتوقلرینك التنده اولدیغی حالده کمال نشئه
و افتخار ایله برر ایکیشر کاوب طوپلانورلر وکورسیلر
اوزرنده صول طرف اوستنه یان کلورلر واصلا تبدیل
وضعیت ایتمیه‌رك غزل ومدحیه‌لرله نغمه پرداز اولمغله وقت
کچوررلر قات دخی صول یناغی چکدن ایکی سانتیمتره
قطرنده شیشره‌جك قدر طولدیروب آره صره اوستنه
صو ایچرلر ومتصلاً چیکنرلر وکیجه‌یی ساعت التی‌یدی‌یه
قدر بو حال ایله کچیررلر قاتك وجوده ویردیکی تأثیرات
وحسیاتی اکلامق ایچون دفعاتله یدم اغزی بوروشدیریجی
واجیمسی برصویی حاویدر یندیکی وقت یرندن قملدانمغه
مجال قالمیه‌جق قدر وجوده اویوشقلق کتیرر قاتك
حرارتی کسه‌رك صوغوقلق ویرر اولدیغندن هوا
کیرمامك ایچون مبرزلرك منفذلرینی قپامغه وقات ییانلرك

تحمل ایده‌میه‌جکی بر درجهٔ حرارته کتیرمکه مجبور
اولدقلرینی اکلادم قاتك وجوده اولان تأثیرات عطالت
بخشاسندن بشقه ویردیکی برودت سببیله انجه بر باش
اغریسی کتیرر اویقویی قاچیرر طبیعته انقباض ویرر
وبلاحسیات مادهٔ امتائیه‌یی آقیدیر بوندن طولایی اهالینك
بکزی صولوق وجودلری ضعیف وصوغوقدر بیراملرده
وبالخاصه شعبان ماهنك سکزنجی کوننده اون بشنجی
کونی نهایتنه قدر زیاره دنیلان پنایر زماننده خارجدن
برچوق بدوی وقبائل خلقی کلوب طاوللر چاله‌رق وقلنج
ووقارغی کبی سلاحلرله اوینایه‌رق وقت کچیررلر بو ایام
ظرفنده صباحدن اقشامه واقشامدن کیجه ساعت سکزه
قدر قات یمکدن بشقه بر ایش کورمزلر قات یمك عادتی
نفس عدندن بدأ ایله ساحلاً جیزانه و شرقاً صنعانك
ایکی کونلك اوته‌سنه قدر تکمیل تهامه وجبال اهالیسنی
چوجقلره وارنجه‌یه قدر استیلا ایتمش وجبال نساسی دخی
قاته مبتلا بولنمشدر .

﴿ قشر وتنباکو ﴾

جبال و تهامه وعلی‌العموم یمنلیلر قهوه ایچمیوب
قشر دنیلان قهوه قبوغنی چای کبی بیوك فنجانلر ایله

ایچرلر مذکور قهوه قبوغنی قاوورەرق وایچریسنه
بهارات قاتەرق صوده قایناندرلر و اوقات سائرەده بالخاصه
قاتدن وهر وقت یمکدن صکره ایچرلر تهامەده خضر
موت محصولی اولان حمومی نام تنباکویی وولایتك
جهت جنوبیەسنده واقع تعز طرفلرنده سورتی دنیلان
هندستان تنباکوسنی وصنعادن مجەیه قدر کیزرون تسمیه
ایدیلان ایران تنباکوسنی نارکیلەلرده هر وقت وقات یر
ایکن متمادیاً ایچرلر قات وتنباکویه اولان انهماك عظیم
سببیله کونده حدیدەده اللی لیرالق قات و اون بش
یکرمی لیرالق تنباکو صرف اولنور وبو حسابه عموم
یمنده علی‌التخمین یومیه ایکی یوز اللی لیرالق قات
واوچ یوزلیرالق تنباکو صرف اولنور تنباکودن بشقه
حدیده وتهامه اهالیسی حمومی تنباکوسنك قرینديسی
وخشر دنیلان فنا جنس ایله حضر موت قطعەسنده
بولنان بر معدندن بالاخراج کتیریلان وقوم شکلنده
کورینان ومادۀ محرقەیی حاوی بولنان دقدقه و نام دیکر
عطرون قارشدیرەرق بیوك اغاج هوانلرده دوکیلوب توز
حالنه کتیریلان شمه تسمیه اولنور بر مادەیی طوائف
عوام وعمله وحماللر اغز توتونی کبی اغزلرینه قویارلر
واریدجه یکیسنی صوقارلر جبال اهالیسیده بو مکیفی

استعمال ایدرلر وفقط تنباکو یرینه جبالده چیقان یشیل یاپراق توتونی قارشدیررلر مذکور شمه غایت یاقیجی وتنباکو قدر کیف ویردیکندن بونك تریاکیلری برزمان ترك ایده‌مزلر بونلرده کونده یکرمی لیرالق صرفیات وقوع بولور.

﴿ کسوه وصناعت ﴾

حدیده وتهامه و جبال والحاصل عموم یمنلیلر طون کیمیوب رجال وتهامه نسالری قوته تعبیر اولنور و هر هانکی نوع قماشدن اولورسه اولسون اوچ بچق ارشون طول وبربچق ارشون عرضنده عورت یرینی سترایده‌جك قدر بللرینه بر پشتمال صارارلر و عمله وحمال طاقمی یاز موسمنده یالکز بونکله ایش کوررلر شتا موسمنده حدیده‌لیلر وجودلرینك قسم فوقانیسنی بزدن اوکی آچیق وچاکت کبی بر منتان ایله ستر ایدوب تجار و اصناف و طریق علمیه‌یه منسوب اولانلر کوملك اکتسا ایدرلر حدیده‌لیلر و خارجده‌کی شهرلیلر ایله وقت حالی یولنده اولان اصناف قوطه‌لری نفس حدیده‌ده ومنظر ودریهمی ومراوعه قریه‌سنده و بیت الفقیه قضاسنده متوطن حوکی یعنی طوقومه‌جیلرك کار قدیم اوزره اولان اخشاب

تذكاهلرله و قوم اوزرنده طوقودقلری الوانلی پشتماللر-
دندر بدوی وقبائل خلقنك فوطه‌لری زبید قضاسنده سیاه
رنكده بویانان امریقان بزلرندندر حوكیلرك طوقودقلری
پشتماللرك ایپكی كاملاً هندستاندن كلان خام پاموق ایپلكیدر
بو فوطه‌لرك برقسمی ده ایكی كناری كذلك الوانلی ایپكدن
واغنیا طرفندن سپارش ایدیلور ایسه تكمیلی ایپكدن
یاپیلور طائفهٔ نسا فوطه اوزرینه غایت طار وصیقی كوملك
كییرلر وكوملكلر ایپك وپاموق هردرلو هندستان قماشندن
وبزندن یاپیلورسوقاغه چیقدقلرنده سیاه اوفق سابتر انجلی
شیدر تسمیه اولنور فراجه‌لره صاریلوب كزرلرحدیده لیلر
قرمزی و یشیل وصاری كبی الاجه‌لی رنكدن اوله‌رق
یاپدقلری نسا كوملكلرینك اوزرینه هندستاندن جلب
اولنان سیملی شریدلرله دائراً مادار تزیین ایدرلربوصورتله
حتی بر ریاللق بز ایله یاپیلان كوملك اوستنه اقلاً بش
التی ریاللق واكثریسی سیم كاذب شریدلرله طونادیرلر بو
یوزدن هندلیلرك كتیردكلری پارلتیلی وایشلمه‌لی قماش
وشریدلری التون بهاسنه صاته‌رق پك چوق تجارت ایدرلر
بو سببدن وقات مصرفندن اهالینك قسم كلیسی فقر حاله
دوچار اولمشلردر خارجدن كلان ایپلكلرله اجرای صنعت
ایدن حوكیلردن بشقه قرا وكویلرده طوپراقدن دستی

وچناق چوملك وكاسه وابريق ولكن اعمال ايدرلر طائفهٔ نسانك برچوغى خرما واك زياده دوم اغاجى ياپراقلرندن حصر زنبل سپورگه يلپازه واشيا وحبوبات وضعى ايچون ظروف ياپارلر حصير اورمك صنعتى تكميل تهامه نسالرينه و بر چوق اركككاره شاملدر بوندن بشقه شايان تذكار بر صنعت يوقدر جبال وتهامه نك قبائل وعربانى عموميتله وشهرلرده اكثريتله يالين آياق گزرلر اصنافك وفقهانك قسم جزئيسى اياقلرينه يمنك هر محلنده ياپلقده بولنان مداعس وقحوف وشاطى ديدكارى واياق اوزرندن وپارمق ارهلرندن مشين قوردله ايله مربوط كوسلهدن عبارت اياق قابنى استعمال ايدرلر .

تجارت

جبال و تهامه محصولاتنك قسم كليسى حديدهدن عدن طريقيله خارجه كيدر اخراجات وادخالات سنويه نك قيمتى ايكى مليون ليرا رادهسندهدر باشليجهسى قهوهدر . اخراجات ولايتك قيمتى ادخالاتك قيمتندن زياده بولنديغى جهتله ثروت نقطهٔ نظرندن يمن اقليمى زنكين برقطعهدر .

ادخالاتك بدلى كفايت ايتمديكندن خارجدن يمنه نقودك جلبنه اولان احتياجات نسبتنده اك زياده قديماً

آلشدقلری آوستریانك قوشلی ریالی ادخال اولنور سواحل ولایتده‌كی تجارك خارج ایله معاملاتندن طولایی آلتون مسكوكاتی وسیم مجیدیه‌یی بیلیرلر ایسه‌ده داخلاً ریالدن بشقه بر سكه بولنمز ثروت عمومیهٔ ولایت مذكور ریال سكه اولمق اوزره كموشدن عبارتدر .

﴿ معادن ﴾

حدیده‌ده معدن یوقدر یالكز ساحل شمالیسنده یارم اطه شكلنده بر ساعت مسافه‌ده شامیه نامیله بر مملحه وار ایدی. فقط اخیراً دیون عمومیه اداره‌سنجه سدایدلمشدر.

﴿ صنوف ممتازه ﴾

اسكی روماللر دورنده اولدیغی كبی یمنك بالخصوص تهامه قطعه‌سنده صنوف ممتازه عادتی الیوم جاریدر ویدی صنفه منقسمدر.

صنف

١ سلالهٔ طاهرهٔ نبویه

٢ فقها ورجال علمیه

٣ اغنیا ومتحیزان واصحاب اراضی واملاك واصناف

٤ خدمه وعمله ورنجبر

٥ قصاب قهوه‌جی قوندره‌جی

٦ اخدام یعنی چنکانه‌لر
٧ پروکار وجمام

برنجی وایکنجی صنف منسوبینی اکثریا حمیتمندان اهالینك اعانه‌سیله اداره‌اولنورلر. صنوف سائره‌نك هربری کندینـه مخصوص صنعتله مشـغولدر. هر صنف مادوننه قز ویرمز وفقط مادوننـدن قز اله‌بیلور. مشـایخ وعقال ومختـاران اوچنجی صنفدن انتخاب اولنورلر . دردنجی صنفه منسوب اولانلردن کسب سعه ویســار ایدنلردن دخی شیخ اولمسی نادردر بشنجی‌التنجی ویدنجی صنفدن برینـك بر کاره کچمسی ممکن دکلدر . اخدام دنیـلان چنکانه‌لر وقتیله هرقبیله خلقنك اشترا ایلدکلری اسرادن تناسل ایتمش برعنصر اولدقلرندن یمن‌تهامه‌سنك قبائلنده بونلر الآن خدمات شـاقه‌ده استخدام اولنورلر وافنده‌یلرینك خانه‌سندن یر واکتسا ایدرلر . ایکی قبیله بیننده برقتال واقع اولور ایسه الك اول چنکانه‌لر داخل اوله‌رق افندیلرینك یولنه جانفدا ایدرلر. حتی خادمك برجرمی وقوع بولور ایسه افندیسی بلا واسطه ایسـتدیکی کبی حقنده مجازات اجرا ایدر ومثلا اعدام ایتسه برشی لازم کلمز. حدیده‌ده حماللرك الکچوغی قبائلدن تخلیص کریبان ایدرك کلمش اولان چنکانه‌لردندر. بونلرك نسا طائفه‌سی

بلا تستر ارککلرله هر یرده کزرلر وکوندەلك ایله قهوه تجارانی مغازەلرنده قهوه تمیزلرلر بو صنف اهالی سیاه تنلی قوی البنیه وامراض سائرەدن سالم اولەرق صحت وجودیەیه مالکدر، صنوف سائره بغدای رنکندە ضعیف البنیەدر.

﴿ تهامه ﴾

داخل ولایته کیتمك ایچون اك ایشلك اولان حدیدەدن هرطرفه کیدیلور، او جهتله داخلاً سیروسفر طریقلری بیان ایدلمزدن اول تهامەنك قبائلی وفصول ومواسمی وزراعت واراضیسی حقنده شمدیدن معلومات ویرمك مناسبدر. تهامه ایکی قطعەیه منقسمدر. بری یمن دیکری عسیر تهامەسیدر. شمدی بیان ایدەجکمز یمن تهامەسی اولدیغندن عسیر تهامەسنك احوالیده فصل مخصوصنده ذکر ایدیلەجکدر. یمن تهامەسی جبال متسلسلەیه محاذی وساحلدن شرقاً جبال مذکوره قاعدەسنه قدر اك اوزاغی قرق واك یقینی یکرمی بش ساعت ومبدأ جنوبیسی اولان عدنك لحج قطعەسندن عسیر حدودی اولان صبیا قضاسنه قدر ایکی یوز ساعتلك بر مسافەدن عبارت دوز بر اووەدر. تهامه اقلیمی مواسم وفصول

اعتبارنجه هندستانه مماثل اولديغندن سنه‌ده درت موسم يعنى ربيع وصيف وخريف وشتا موسملرنده ياغمور كلور ايسه‌ده اك زياده تهامه‌يه لازم اولان مواسم ربيع ايله صيف ياغمورلريدر. جبال سرا ياغمورلرندن آقه‌رق تهامه‌يه يدى سكز وادى كلور وتهامه ياغمورلرينك انضمامیله‌ده تزييد مياه ايدرك دكزه منصب اولور. بو واديلرك اقديغى طاغلرك اتكلرنده ومجراسنى تعقيب ايدن اراضيده اورمانلر چوقدر، تهامه‌ده‌كى اورمانلرك اك بيوكى زرانيق قبيله‌سى اراضيسنده واقع اورمانلردر. بواورمانلر تكميلاً ديكن اغاچلرندن متشكل اولديغندن صعب المرور بر حالده‌در. حتى قبيلهٔ مذكوره كو وقراسى بو اورمانلرك آره‌سنده ياپلمش اولديغندن كنديلرى ايچون سپر مدافعه متخذدر. تهامه‌اورمانلرينك همان جمله‌سى ديكن اغاچلرندن اولديغى جهتله بيوك وشاهق اغاچ يوقدر ، اورمانلر آره‌سنده بال آريسى بولنديغندن، خرما اغاچلرندن ياپدقلرى قووانلر واسطه‌سيله اهالى بال آلورلر واديلرك اسملريله جريان ايتديكى اراضى فصل مخصوصنده بيان ايديله‌جكدر. تهامه‌ليلر تكميلاً شافعى المذهب، بغداى رنكنده وكافه‌سى اوت وحصير واغاچ وقامشدن زروه‌سى اهرام شكلنده معمول عريش خانه‌لردن وبعض كويلرده

نادر طاش ابنیه‌دن متشکل اوله‌رق قرا وکویلرده ساکن اولوب خیمه‌نشـین قبائل یوقدر. جمله‌سی غیر متوحش وطبیعةً ملایم وعدالتـه مطیع ومائلدر، کوزلرینـك کورمدیکی شیلره اینانمزلر وسماع اوزرینه خوف وخشیت ایتمزلر ایسه‌ده قوهٔ جندیه‌یه مقاومت ایده‌مزلر. اکثریسی ساده‌دل اولدقلرندن مثلا بریسی کرامت صاحبی اولدیغنی کوسترسه تبعیت ایدرلر بو حال ایله برابر بربرینه تجاوز ایتدکلرندن برقبیله دیکرینك سنورنی کچـه‌مز وآره‌لرنده قان دعواسی اکسك اولمز. کار قدیم اوزره قلنج قارغی قالقان وبللرینه برقایش ایله مربوط مقوس الشکل ایکی طرفی کسـکین اوله‌رق برقاریش طولنده جنبیه تسـمیه اولنان آلت جارحه ایله مسـلحدر. شمدی اکثریسی نواصول تفنکلرله دخی مسـلحدر. تهامه قبائلی زراعت وفلاحت واغنام بسـلمکله تعیش ایدر اولدقلرندن بتون سـنه تهامه قبائلنك و تهامه‌ده‌کی قضا وقرا سـکنه‌سنك یدکلری قوم داریسی وقرمزی و بیاض داری ایله مصر وصوصام وپاموق ودجره وعتروجور تسمیه ایتدکلری چوید وبعض یرلرده تیمور هندی وزنجفیل زرع ایدرلر حاصـل اولان چویدی تربیه ایتمك طریقنی بیلدکلری ایچون اصول قدیم اوزره برچوق کلفتله استحصـال

ایتـدکلری چویدی‌بز بویامه‌سـنده اسـتعمال ایدرلر وحطم تعبیر ایتدکلری صـابون مایه‌سنی‌ده اولدیغی کبی صاتارلر، بومایه‌یی حدیده‌ده‌کی هندتجاری آله‌رق بومبای وهندسـتانه کوندررلر وبو سببله بوندن اسـتفادهٔ اهالی کثرتی نسـبتندن چوق دوندر. ارضك حائز اولدیغی قوهٔ انباتیه وخط استوایه اولان قربیتی جهتله معروض اولدیغی حرارت شمس سببیله بردفعه‌کی اکندن محصول آلدقدن صکره یاغمور کلور ایسـه خلف وعقب نامیله ایکنجی واوچنجی دفعه دها محصـول آلورلر، فقط بو صورتله آلنان محصولك مقداری ماقبلندن دون ودانه‌لری اوفق اولور. حبوبات مذکوره اغاچلری قامش کبی اینجه ویموشـاق ودوز اوزون یاپراقلیـدر. بواغاچلره آجور تسمیه اولنور وکولرده مخروط الشکل بر حالده خرمن ایده‌رك ادخار ایدوب حیواناته یدیررلر. تهامه‌ده قیون، کچی، اینك، دوه، آت، مرکب، حیوانات اهلیه وطاوق وطیور سائره بولنور. حیوانات وحشیه‌دن یالکز قورد وبعضـاً صیرتلان بولنور. تلکی، طاوشـان، کیك دخی واردر. تهـامه‌یه اك زیاده منفعتلی حیوان دوه‌در، بو حیوانك تاریخ طبیعیـده دخی حکایه ایدلدیکی وجهله صیجاقلره واوزون یوللره واحمال واثقال کثیره‌یه اولان

تحملی و یمکسزلکه صوسزلغه اولان صبری هیچ بر
حیوانه مخصوص اولمدیغندن عربستانك شمندوفری
دنیلسه سزادر. مناقلات تجاریه‌نك کافه‌سی دوه واسطه‌سیله
نقل ایدیلور وتهامه‌ده حمل ومؤنتی اولان وعائله‌جه
وقوعبولان سیر وسفر اهالی دخی دوه ایله اجرا
ایدیلور. جهت انتفاعده مرکبلرده ایکنجی درجه‌ده
قالور . تهامه‌نك هواسی شتا موسمنده کیجه سرین
اولورسه‌ده کوندوز معتدلدر واو حالده ینه کونشده
کزلمك قابل دکلدر. یاز زمانده ایسه کیجه هوا صیجاق
ایسه‌ده نم دوشدیکندن حدیده وسواحلی قدر
صیقندی ویرمزوتردن اضطراب چکلمز کوندوز
وقتی اووه‌لرك سموم روزکاری اسر ویاغمور اولمدیغی
سنه‌لرده بوهوا توز وطوپراقله قاریشیق غایت صیجاق
اولور . تهامه‌ده هنوز بر معدن کشف اولنمدیغندن
معدندن خالی اولمق کرکدر . تهامه‌لیلر طلق اللسان
وسربست ومهماننواز طبیعتده‌در. صقاللرینی بتون بتون
طراش ایتمزلر وفقط بیقلریله صقاللرینك چکه‌یه قدر
اولان یرلرینی تراش ایدرلر . طائفهٔ نسا فوطه ایله
اوزرلرینه اکثریا سیاه وبعضاً قرمزی رنکده کنیش
کوملك کییرلر تهامه نسالری حصیراورمکله برابرحیواناته

یم ویرمك وخانه ایشی کورمك وچماشوری یيقامق
ویمك پشیرمك وحطب کتیرمك ووقت حصادده برلکده
تارلایه کیتمك خدمتلرینی کوررلر باشلرینه کونشدن
محافظهٔ دوم اغاجی یاپراقلرندن کندولری اوردکلری
قباع تسمیه اولنور کناری سپرلی حصیر کیرلر ارککلر
دخی چفتسورمکه کتدیکنده ینه بووجهله وفقط انکلیز
شابقه‌لری شکلنده اوستی قبه‌لی شمس سپر کیرلر . پازار
وپنایر یرلرینه اشیایی طائفهٔ نسا دخی کتوروب صاتارلر .
شهر وقصبه‌لرده وکولره کیتدکلرنده ارککلر کبی حیوانه
بنیوب ایکی ایاغی بریانده اولمق اوزره حیوان اوزرنده
اوروپا مادامه‌لری مثللو وضعیت آلورلر . تهامه نسالری
تناسب اندام ایله حسن جماله مالکدر . تهامه‌لیلر یك
ساده دل اولدقلری یوقاروده بیان ایدلمشدر . بونلر اك
زیاده ساداته انقیا ایتدکلرندن تهامه‌ده‌کی سادات احوالندن
دخی بحث ایتمك فائده‌دن خالی دکلدر . سلالهٔ طاهرهٔ
هاشمیه‌دن اولان الأهدل نسلندن بولنان تهامه ساداتی
اهدلی ومقبولی نامنده ایکی قسمله معروفدر . بونلرك
مرکزلری حدیده‌یه شرقاً اوچ بچق ساعت مسافه‌ده
واقع مراوعه قصبه‌سی اولمق وعمومی مراوعه‌نك پوست
نشیننه مربوط بولنمق اوزره حدیده‌یه جنوباً اوچ ساعت

مسافه‌ده دریهمی وینه حدیده‌نك شرق جنوبیه‌سنده التی ساعت مسافه‌ده واقع منصوریه ومراوعه‌نك شرقنده وایکی ساعت بعدنده قطیع وحدیده‌نك شمالاً اون ایکی ساعتلك بعدنده منیره قصبه‌لری واردر . بو قصبه‌لرده برر پوست نشین سادات منصوبدر . وفاتی وقوعنده اولادینه ارثاً انتقال ایدرك خارجدن کیمسه نصب اولنمز. هر قبیله خلقی کندی طوپراغنده‌کی مذکور قصبه‌لرك پوست نشیننه مراجعت وارەلرنده ظهور ایده‌جك منازعاتی صلحاً فصل ورؤیت ایتدیررلر . جوار قبائلنده مقدس اولان بو سیدلرك ویره‌جکی رأی وقراری مختلف اولان طرفین بالقبول سیددن بر فاتحه آله‌رق صاوشورلر . انقیاد ایتمیه‌رك مخالفت ایدن طرف هرحالده مظهرجزای ربانی اوله‌جغنه اعتقاد ایتدکلرندن سیدك صلحنی قبول ایتمیان جهت خلقنه هر نه حادثه ومضرت اولور . ویاخود قوراقلق حاصل اولور ایسه عدم اطاعتلرندن ایلرو کلدیکنه حمل ایدرلر و بو یولده بربرینه تلقیناتده بولنورلر . بو ساداتك دائرهٔ مقدسیتی جنوباً زبید قضاسندن بدأ ایله شمالاً لحیه قضاسنه قدر قرق ساعتلك برقطعه داخلنده محدوددر . ساداتدن بری

بودائره داخلنده‌کی قبائل افرادندن حتی الك بیوکندن قز طلب ایده‌جك اولور ایسه مع الممنونیه تزویج ایدرلر.

حدیده‌دن ولایت واردو مرکزی اولان صنعا طریقی

حدیده‌دن صنعایه قدر مسافهٔ بریه اللی التی ساعت اعتبار اولنور ایسه‌ده اشیای تجاریه نقل ایدن دوه‌لر صنفور طریقیله اون ایکی کونده وحراز طریقیله سکز کونده کیدر. صنعا وعلی العموم جباله کیده‌جك اولانلر استر وبارکیره راکب اولورلر. بولجیلر دائمی صورتله حراز طریقیله استره راکباً کیتدکلری جهتله بیان ایده‌جکمز یول طبیعی حراز طریقی اوله‌جقدر. حدیده‌دن صنایه کیتمك اوزره ایلك قوناق یری اولان وحدیده‌نك شرق شمالیسنده اون ساعتلك مسافه‌ده بولنان باجل قضاسنه هم مراوعه طریقیله وهمده طوغریجه کیدیلور. مراوعه طریقی ایکی ساعت زیاده وقومسال بولندیغندن طولانی یولجیلر ایچون دائما طوغری یول اقرب وارحجدر. حدیده‌دن اوچ بچق ساعت سفردن صکره بر قهوه‌یه واریلور. اورادن یاجله قدر مسافر ایچون قونه‌جق

مخصوصی قهوه وخان یوق ایسه‌ده یول اوزرنده کویلر
واردر . باجل قصبه‌سی اوفق بر سلسلهٔ جبالك شمالاً
صحراسنده واقع بشیوز عدد عریش وکارکیر خانه‌لی
وبیك ایکی یوز قدر نفوس اسلامیه‌یی حاویدر . قضا
مرکزینك هواسی وخیم وصویی آغر اولدیغندن مخا
کبی ستمه‌سی مشهوردر . باجل تهامه‌ده واقع اولمغله تهامه‌یه
دائر کذران ایدن احوالدن بشقه شایان تذکار بر
خصوصاتی یوقدر. باجل قضاسنك قحرا اسمیله معروف
اولان قبیله ایله برابر نفوس عمومیه‌سی یکرمی بیك
راده‌سنده‌در . شمالنده هر بری سکزر بیك نفوسلی
جبل ملحان وجنوبنده جبل برع ناحیه‌لریله یکرمی بیك
نفوسلی جبل ریمه اسمنده بیوك بر قضا موجود ایسه‌ده
جبالسرادن معدود ایدوکندن طبیعت وزراعت واحوالی
جبال فصلنده بیان ایدیله‌جك خصوصاته تابعدر. باجلدن
شرقاً التی ساعتده بحیح نامنده‌کی قریه‌یه واورادن سکز
ساعتده تهامه‌نك شرقاً منتهای حدودنده حجیله موقعنه
کیدیلور . حجیله حراز طاغنك تهامه‌یه متوجه غرب
طرفنك اتکنده اوفق برقریه‌دن عبارتدر. طاغك جریان
هوایه حائل اولمسی سببیله هواسی وخیم وصویی غایت
فنادر . تضییق هوا ایله برابر سیوری سینك تحته بتی

اشك آریسی حیوانتی کبی حشرات مؤذیه‌نك مجتمعیدر.
برساعت اول حرکت ایتمك هر بر یولجی ایچون غنیمت
ایسه‌ده عواره‌ن جبل وقت انتقال خصوصنی یالکز
کوندزه حصر ایتدیکندن طاغلرك کافه‌سنده سیروسفر
بتون کوندز وقوع بولدیغی ایچون حجیله‌یه اقشام
کلنه‌جك اولور ایسه حراز طاغنه صعود ایتمك اوزره
صباحه انتظاراً اوراده کیجه‌یی کچیرمك مجبوریدر.
حجیله موقعی تهامه‌نك صوك موقعی اولدیغندن اردوی
همایونك ارزاق ومهمات نقلیاتی جهتندن اهمیتی حائز
عسکری استاسیونیدر. حجیله‌دن مناخه‌یه‌قدر اون‌ساعت
مسافه واردر. اولاً ایکی طرفی مرتفع طاغلرله قیالردن
کچن دره‌لردن بالمرور طولاشقلی برصورتده تسویه‌ایدلمش
اولان یقوشدن حرازطاغنه صعوداولنور. اوچ ساعتده
برحوض باشنه واورادن ایکی ساعتده عتاره قریه‌سنه
وقریه‌دن دخی بش ساعتده‌حراز قضاسنك مرکزی‌اولان
مناخه قصبه‌سنه چیقیلور.

حراز

مناخه قصبه‌سی سطح بحردن تقریباً ایکی بچق کیلو
مترو ارتفاعنده اولان شیام‌العیابر نام صرتك اوستنده

طولانی برشکلده بر وایکی قات ارتفاعنده قیا طاشندن یاپیلمش کارکیر خانه‌لری حاویدر . قصبه‌دن کورینان اطراف تپه وزروه‌لرده بر چوق کولری اولدیغی کبی طاغك هربرجهتنده قریه‌لر حتی مناخه‌نك دها یوقاریسنده واقلاً برکیلو مترو ارتفاعنده ابنیه‌لر مشاهده اولنور . هواسی سرین وصحیحدر . وتبدیل هوایه محتاج اولنلره نافعدر .

قصبه وقرانك ایچدکاری صولر طاغك زروه‌سندن جریان ایدر . یاغمور صولریله بوصولرك تراکم وادخاری ایچون صورت مخصوصه‌ده انشا ایدیلان حوضلردندر . صنعا سنجاغنه تابع اولان قضالرك اك معمور وزنکین ومحصولداری بولنان حراز قضاسنك متفرقاً سکنه‌سی یکرمی بیك اسلام واوچ بیك موسوی نفوسدن متجاوزدر . بوطاغك اوستنه چیقلدیغی مدتجه و هر هانکی مرتفع برنقطه‌دن باقلدقجه زمرد پارچه‌سی کبی سراپا یشللکلرله مستور کورینور . جبال یمانیه ایچنده حراز قضاسی حائز رجحان بولندیغندن جبال سرایه عائد اولان تفصیلاتك بوراده ذکری ترجیح ایدلمشدر .

جبال سراة

جبال متسلسلهٔ سراة جنوبدن عدنده واقع بنی مجید ذیجان معافردن بدأ ایله شمالاً طائفه قدر متواصل اولان درت یوز ساعتلك سلسلهٔ جباله سراة اطلاق اولنور ایسه‌ده بونلرك اك محصولدار ومعموری یمن طاغلریدر . مورخین عربك یمن ایچون جبالها جنانها دیدكلری كبی جبالك یالكز عارضه‌لی ومخروطی اولان یرلرندن ماعدا قاعده‌سندن زروه‌سنه قدر صرتلری اوزرینه اوزاقدن طبقی نردبان منظره‌سنده كورینان تارلاجقلر بربری اوزرینه چیقمش وتكمیلنده باشلیجه وكثرتله قهوه اغاجلریله قات وحنطه وارپه وعلس و مرجمك و داری وعتر وبقله ومصر حبوباتیله اوزوم نار آیوا شفتالی قایصی دوت الما طرنج لیمون وهندستان میوه‌لرندن آمبه و موز واغاچ قاوونی ودیكر یشیل آمبه و بادم كبی فواكهك وكل وفلكن ویاسمین مثللو ازهار وسبزه‌لرك انواعی مزروعدر. جبالده بالچوقدر وتوتون دخی مزروعدر . قهوه بربچق ایكی مترو ارتفاعنده اینجه اغاچلری حاوی بر نباتدر . وقتیله بو دخی قات كبی آفریقانك حبش طاغلرندن جلب ایدیلان فدانلردن یتشدیرلمش ایسه‌ده

جهانك الك نفيس ولذيذ قهوه محصولنى وجوده كتيرمشدر محصول جبال سنهده ايكى دفعه ربيع وخريف اولوب قهوه محصولى انجق سنهده بر دفعه وفقط مجور وجبل برعك طبيعت اراضيه‌سى سنه‌ده ايكى دفعه محصول ويرر. جبالده هركون ساعت طقوزدن بدأ ايله اون بره وبعضاً اقشام وقتنه قدر ياغمور كلور. بوحال يمن طاغلرنده غير مختلف بر طبيعتدر. اهالى صباحدن ساعت طقوزه قدر ايشله مشغول اولور وطقوزدن صكره ياغموره انتظاراً يرلرينه چكيلور. كونش طلوع ايتمزدن اول طاغلرك قاعده‌سيله سطح زمين كورنميه‌جك بر حالده بولوطلرله مستور كورينور كونشك ارتفاعيله زائل اوله‌رق ساعت طقوزه قدر هوا براق وطاغلرك هر طرفى كونشدن ضيادار بولنور. اشاغيدن يوقارويه طوغرى كلان بلوطلرك رزاتى نجره‌لردن اوطه‌لره كيروب چوق دفعه‌لر اوطه ايچنده مادهٔ بخاريهٔ مذكوره زراتى بربرينه التيام ايدرك ياغمه باشلاديغى چوق دفعه‌لر مشهوداتدندر. جبالده بولنان قصبه وكويلرك كافه‌سى سياه طاشدن اوله‌رق كاركير خانه‌لردندر. كيجه وقتى هيچ بركيمسه مساكندن چيقمز. اهالى عربجه تكلم ايدرلر ايسه‌ده اسامى واصطلاحات موضوعهٔ سائره‌لرى عن اصل حم برقبائل

قديمه‌سى نسلندن كلدكلرى جهتله شيوهٔ تكلملرى تهامه‌ليلرك صورت مكالمه‌سندن بسبتون بشقه‌در . موسويلر عربجه وعبرانيجه تكلم ايدرلر . تهامه‌ليلره نسبةً جبال اهاليسى دها ذكى وسرعت انتقاله مالك وفطيندر وتهامه‌ليلردن دها مشكل وقوى البنيه وجسوردر واسلحهٔ قديمه وجديده ايله مسلحدر. اماثيلى ومزاح خصوصنده شاطر اولدقلرى كبى قات وتنباكويه منهمك ومكيفات سائره‌يه مائلدر . مشرقى ويافعى نامليله اولان قواعد تغنيلرى كوزلدر. اهل كيف اولدقلرندن طرب ديدكلرى عود ومزمار وچالغى‌يى پك زياده سورلر. حراز قضاسى سكنه‌سنك اكثريسى ايله بلاد همدان اهاليسنك بعضيسى ويام قبائلى اسماعيلى مذهبنده وصنعا وبريم وضمار ورداع وآنسى وعمران وحجه قضالرى اهاليسى ايله حاشد وشهار قبائلى زيدى مذهبنده‌در . ارككلر ذكرى سبق ايدن سياه بويالى آمريقان بزندن فوطه وصاريق كيرلر . موسويلر سياه بزدن ديزلرينه قدر بركوملك وبر طاقيه كيرلر. زولفلرى چكميه قدر اوزادرلر ، تجاران ايله صنف علميه وفقهيه منتسبينى كنيش قوللى بياض كوملك وبياض صارق كيرلر . على العموم جبال هواسى موسم شتاده يابس صغوق وياز موسمنده سرين اولديغندن

طولانی صغوقدن محافظهٔ وجود ایچون یاری بویلرینه قدر قولسز وتوی طرفی وجوده کلمك اوزره قیون دریسندن یاپدقلری دقایی کییه‌رك یالکز قسم فوقانیسنی صغوقدن اورترلر. طائفهٔ نسا دخی غایت‌طارطون کیمکله برابر اوستنه کوملك کیرلر وهربری خدمت بیتیه‌یی کورمك وصو وحطب کتیرمك وحیوانات قیلندن ایپلك اوره‌رك کچه یاپمق جبال نساسنك ایشیدر. جبال اهالیسی خانجی وقهوه‌جی صنفی تهامه قسمنده ذکر ایدیلان صنوف اهالینك بشنجی درجه‌سنده طوتارلر. جبالده تهامه‌ده‌کی حیوانات اهلیه‌نك کافه‌سی بولنمغله برابر طاغ کچیسی وکیك وطاوشان وتلکی وصنصار بولنور. انواع طیور صیدیه وبریه واردر. اودیه‌یعنی یاغموردن تراکم‌ایدن صولر برر مجرا ایله طاغلرك آره‌لرندن تهامه‌یه جریان‌ایدر. برچوق آقار صولر وچایر واورمانلر موجود در. جریان ایدن وادیلرك جبالك تپه‌لرندن آشاغی‌یه طوغری تشکیل ایلدکلری خط اجتماع میاهدن وجوده کلمکده‌در. بونلرك باشلیجه‌لری موزع وشفاق ورمع وسهام وسردود ومور وبنی عیس وخلب نام سکز دره اولوب موسملرنده مجرالرنده واقع اراضیلری کاملاً سقی وارووا ایتدکدن

صکره دکزه انصباب ایدر. موزع وشقاق وادیسی زیحان
ومعافردن دوشه‌رك نخله وسحاری وزبید نامیله اوچ
بیوك مجرایه آیریلوب دکزه منتهی اولور. رمع وادیسی
دخی جهراندن بدأ ایله الهان وآنس جهتندن دوشه‌رك
سربه وجیلان و ریمه‌نك جنوبندن بالمرور زرانق قبیله
سندن بحره دوکیلور. سهام وادیسی ایسه حضور واخروج
جهتندن بدأ ایله حراز والهان وعشار وبقلانك جهت
جنوبیسندن وآنس وجیلان وریمه وبرعك جهت شما
لیه‌سندن بالمرور جاحف و سهام نامیله ایکی مجرایه
آیریلوب جاحف مجراسی منصوریه ودریهمی وقضبه
اراضیسندن وسهام مجراسی مراوعه وحدیده‌نك جهت
شمالیه‌سندن کچه‌رك دکزه کیدر. سردود وادیسی اهجر
وشیام وماطخ وصیله‌دن سقوط ایدرك جبل تیس ونضار
وبکیل وقهمیه وحفاش جبالنك جنوبندن وضحی قریه‌سنك
شمالندن کچه‌رك کذلك دکزه کیدر. مور وادیسی ایکی
قسم اولوب برقسمی همدان وخولان وحمیر اراضیسندن
طوغریجه لحیه شهرینك ایکی طرفنی احاطه ایدرك دکزه
قاریشور. ایکنجی قسمی وادی میر نامیله شحیب وعاهم
بلادینك جهت جنوبیه‌سندن مرور ایدر. بنی عیسی
وادیسی دخی حجور جبالنك جهت سفلاسندن کله‌رك

حرض اراضیسندن بالمرور شقیقه قدر کیدوب ساحله دوکیلور. وادی خلب حضوب وقصاعه وبامه‌نام محللردن کچه‌رك برقسمی حرض وادیسنه وتعشر وصید وملحه ولیه وچیزان وضلحد نام اقسامه آیریله‌رق دریایه کیدر. غیر مسکون اورمانلرده وعواض جبالده ییرتیجی حیوا- ناتدن سیاه بنکلی قپلان وصیرتلان وقورد بولنور. ونادراً آیی دخی کورینور. یمن طاغلرنده پك چوق میمون بولندیغندن مزروعاته ضرر ایراث ایتمکده‌در. چکرکه دخی پك چوق بولنور ایسه‌ده بیکلرجه اهالی دائما آولرلر، وصیجاق‌صوده خاشلایوب‌چواللر طولوسی کولرده ادخار ایدرك یرلر. وقت‌حالی یرنده اولانلر ساده یاغنده قاووررلر ویر ایکن یالکز باشنی قوپاروب آتارلر حتی فقرا طاقمی ایچون بوحشرات دائمی برغدادر. جبال سرادن آنس ورداع طرفلرنده قاپلیجه‌لر موجوددر. جوار اهالیدن امراض اولانلر بوقاپلیجه‌لره دوام ایدرك اکتساب عافیت ایدرلر. تاریخلره نظراً ازمنهٔ ماضیه‌ده جبالك برچوق محللرنده کموش وقورشون وتیمورمعدنلری وتعزده‌کی جبل صبرده آلتون‌معدنی بولندیغی مسطوردر وبوکبی معادنك موجودیتی وقتیله ایشلدیلان وخولان ایله همدان آره‌سنده وتهم وسارع وجبل نقم وشیام

وصعدا نام مواقعده موجود اولان اوجاقلرك خرابه واوچروملی آثاریله‌ده الیوم متواتر ومذکور ایسه‌ده هنوز کشف ایدیله‌مامشدر. صنعانك قارشوسنده‌كی جبل نقیم وآنسده جبل ضوران وزمارده‌كی جبل هران نام طاغلرده قرمزی ومائی وبیاض رنكده چیقان وبعضلری بر طاقم اشجار وانسان وحیوان رسمنی طبیعتاً حاوی بولنان عقیق یمانی موجوددر. بنی حشیش وبنی حارث ناحیه‌لرنده آلجی وحده نام قریه‌ده كرچ ووادی سر نام محلده رخام تسمیه ایدیلور. شفاف مرمر ورداع وصعداده بیاض وسیاه مرمر موجوددر.

﴿ حرازدن صنعایه ﴾

متاخه قصبه‌سندن درت ساعتده طاغك قاعده‌سنه یعنی وادی‌یه اینیلور. بومسافه‌نك نهایتنده عجز نامیله بر قهوه واردر. اورادن مفحق ناحیه‌سنك چارشو موقعنه ایكی ساعتده مواصلت اولنور. مفحق نام ناحیه مركزی اولان مرتفع طاغك اوزرنده عسكری انبار وابنیه‌سی مشاهده اولنور . اورادن آلتی ساعتده سوق الخمیس نام قوناق یرینه كلنور . سوق الخمیسدن درت ساعتده بوعان موقعنه اورادن‌ده ایكی ساعتده متنه دنیلان وانشا

كوردهسی اولان بیوك حاوض وخان سببیله نامنه نسبتاً سنان پاشا اسـمیلهده یاد ایدیلان قوناق محلنه مواصلت اولنهرق اورادن درت ساعتده عصر عقبهسندن بالمرور صنعایه دخول اولنور.

﴿ صنعا ﴾

عصرعقبهسنك جنوباً شرقنده وجبل نقمنام كوچك طاغك شمال غربیسنده واقع دوز اووهده جنوبدن شماله طوغری مستطیل ودائراً مادار سور ایله محاط اولان صنعا نام شهر اون بش درجه یكرمی ایكی دقیقه عرض شمالیدهواوتوز ایكی درجه اون درت دقیقهطول شرقیده واقع التی بیكقدر كاركیر خانهیی وجوامع شریفه وخان وحماملری ویكرمی بش بیك اسلام وبش بیك موسوی اولمق اوزره تخمیناً اوتوز بیكنفوسی جامعدر. ابنیهلری جسیم و خارجاً مزین ایسهده تقسیمات داخلیهلری منتظم دكلدر . صنعانك وسطندن غیلالاسود جریان ایدر وبر چوق باغچهلری واردر . غیل مذكوردن اهـالی صو ایچمیوب قیو صویندن ایچرلر . نفس صنعالی اسـلام وموسـویلر بیاض تنلیدر. طوقومهجیلق و قیوجیلق وصنایع سـائره ایله تجارت ومناقلات واخذواعطا ایله

اشتغال ایدرلر . غایت بیوك چارشوسی واردر . باغ وبغچه‌لری حاوی اوچ چاریك مسافه‌ده روضه وایکی بچق ساعت مسافه‌ده وادی ظهر وبربچق ساعت مسافه‌ده حده نام قریه‌لر بولنوب صنعانك ضیفیه‌لریدر . اوزوم ایوا شفتالی آرمود الما اکشی وطاتلی لیمون اغاج قاوونی طرونج ، قارپوز ، قاوون ، اینجیر ، نار ، طوت ، اریك ، زردالو ، قایصی ، جویز ، بادم وسبزواتدن انکنار ، بامیه ، باطلیجان ، ملحیه ، میدانوس ، نعنع ، چالغم ، پانجار ، طورپ ، لخنه ، قارنبهار ، سمیز اوتی ، اسپناق ، مارول ، پازی ، حاوج ، دره اوتی ، طوماتس ، پتاتس ، کره‌ویز ، قباق ، فصولیه ، بزلیه موجوددر . کول ویاسمین وازهار لطیفه چوقدر . تواریخك بیاننه نظراً صنعا شهری بوندن درت بیك سنه اول سام ابن نوح طرفندن تأسیس اولنمشدر . اطرافنده ظهور ایتمکده اولان آثار عتیقهٔ « حم بریه » ومسکوکات قدیمه‌یه وحفریات اجراسنده بولنمقده اولان هیکل واحجار اوزرنده‌کی تواریخ صنعانك پك چوق قدیم بربلده اولدیغنی تأیید ایدیور . صنعانك هواسی موسم شتاده قوری صغوق اولوب صولری انجماد ایتدیرر . موسم صیفده پك کوزلدر . یالکز پیره‌نك کثرتی مؤذیا تدندر . ذکری سبق ایدن حراز قضاسندن بشقه صنعانك

جهت شمالیه‌سنده کوکبان وحجه وعمران وجهت جنوبیه‌سنده آنسی وزمار وپریم ورداع نام قضالر وبر چوق نواحیلر موجوددر . هر بررلرینك نفوسی اون بیك راده‌سنده‌در. بونلر کاملاً جبالدن بولندیغی جهتله احوال جغرافیا وسائره‌سی سلسلهٔ جباله تابعدر . بونلرك وضع وجسامتلری صره‌سیله ذکر ایدیله‌جکدر. بوقضالر قبائلی ومشرق وحاشد وشهار ویام والحده و یافع قبائلی فعالیت شجاعت وجسارتله مشهور مشکل الهیکل عظیم الجثه عربانندر .

﴿ صنعادن جنوباً تعزه قدر ﴾

صنعادن جنوباً اوچ ساعتده حزز قریه‌سنه و اوچ ساعتده بربوغاز ایچنده واقع وعلان والتی ساعتده واقع اووه‌ده کائن معبر قریه‌لرینه والتی ساعتده ضمار قصبه‌سنه واریلور. بوقصبه ایکی بیك قدر خانه‌یی وتخمیناً اون بیك قدر نفوس اسلامیه وموسویه‌یی حاویدر. ضماردن یدی ساعتده پریم قضاسنه مواصلت اولنور. بیك ایکی یوز قدر خانه‌یی وبش التی بیك قدر سکنه‌یی حاویدر. جهت جنوبیه‌سنده عین المریم نامنده اقار برصویی واردر. اراضیسی غایت منبت ومحصولدار اولوب زراعتله مستوردر. پریمدن درت

ساعتده حماره وایکی ساعتده مخادر ناحیه‌سنه واورادن
اوچ ساعتده ایب قضاسنه مواصلت اولنور. ایب قصبه‌سی
بر صرت اوزرنده سور داخلنده یدی سکز یوز خانه‌یی
واوچ بیك قدر نفوس اسلامیه‌یی جامع اولوب غایت منبت
ومحصولدار اراضیسی واردر. سراپا مزروعاتیله مزیندر.

تعز

ابدن اوچ ساعتده صیانی وبش ساعتده قاعده‌ودرت
ساعتده بعدان طاغنك شرقندن تعز قصبه‌سنه کلنور تعز
جبل صبر دنیلان یوکسك طاغك شمالاً اتکنده غیر
مستوی تپه‌جکلرك اوزرنده سور ایله محاط بشیوز قدر
خانه‌یی تخمیناً ایکی بیك مسلم ویوز قدر موسوی نفوسی
حاوی مرکز لوادر. جریان هوایی سد واخلال ایدن
طاغك اتکنده اولمسی وشمالاً هشمه اسمنده بر کولی
بولنمسی جهتیله هواسی وخیم و ستمه وتخمه خسته‌لغی
دائمیدر . تعزك جهت شمال‌شرقیسنده یکرمی ایکی ساعت
بعدنده عدین نامیله متفرق کولری واون بیك نفوسی
حاوی محصولدار برطاغ وکذلك اون‌بیك نفوسلی حجریه
نامنده وتعزك شرق جنوبیسنده اون التی ساعت مسافه‌ده
متفرق خانه‌لری ومیاه جاریه‌یی شامل منبت ومحصولدار

برجبل واردر . بونك جهت غرب شماليسنده التی ساعتلك مسافه‌ده مظنه‌دن شيخ احمد ابن علوان حضرتلرينك مرقد شريفلريله بر جامع وزوار ایچون اوطه‌لر موجوددر. ذكرى بالاده مسطور اولان مخابلده. سيده تعزك جهت غربيسنده رماده نام چارشو طريقيله يكرمى ساعت بعدنده‌در . تعزك جنوب شرقيسنده يكرمى ساعت مسافه‌ده قعطبه ناميله برقضا واردر . يوزقدر خانه بشيوز قدر نفوسى بولنوب اراضيسى منبت ومحصولداردر . تعزدن عدنه كيده‌جك اولانلر قعطبه‌دن بالمرور اوتوز التى ساعتده عدنه دخول اولنور .

تعزدن شمالاً حديده‌يه قدر

تعزدن اوچ ساعتده بيوجك بر كويى حاوى رماده چارشوسنه وبش ساعتده مجده كوينه واوچ ساعتده قبعه چارشوسنه و اوچ ساعتده مضروبه كوينه وايكى ساعتده حيس ناحيه‌سنه مواصلت اولنور .

حيس

حيس قصبه‌سى دوز اووده اكثريسى طاشدن بر اوطه‌لريله عريش دنيلان حصير واغاچ خانه‌لردن متشكل بش بيك قدر نفوس اسلاميه‌يى حاويدر . اسمى بالاده

کذران ایدن وادی سحاری نام دره حیس اراضیسندن
مرور ایتدیکی جهتله محصولدار اراضی‌یی ویوز بیك
اغاچدن متجاوز خرما اشجارینی مشتملدر . بوناحیه‌نك
عموم نفوسی یکرمی بیك راده‌سنده‌در .

﴿ زبید ﴾

حیسدن بر ساعتده دجره وبر ساعتده مساجد
قهوه‌لرینه وایکی ساعتده جراحی قریه‌سنه وایکی ساعتده
زبید قصبه‌سنه مواصلت اولنور . زبید قصبه‌سی دوز
اووه‌ده وجنوبدن منحرفاً مربع شکلنده سور ایله محاط
سیاه طوغله‌دن خارجاً کیرجسز بش بیك قدر یر
اوطه‌لرینی حاوی خانه‌لری وطار وطولاشقلی زقاقلری
واون بیك نفوس اسلامیه‌یی شامل وهجرت جلیلهٔ
نبویه‌دن ایکی عصر صکره خلفای عباسیه زماننده تأسیس
اولنمش بیك یوز سنه‌لك قدیم وتجارتکاه بر بلده‌در .
تهامه‌نك اك بیوك ومعمور برشهریدر . طبایع واحوال
عمومیه‌سی تهامه فصلنده مذکور اولان حالده‌در .
سکنه‌سی مدنی وکافه‌سی شافعی مذهبنده پك چوغی
فقها وعلما ومدرسین وسادات وشرفا اولوب اوزره اهل
فضل ودیانتدر . بوقسم اهالی کنیش یالکز بر کوملك

وبيوجك بياض صارق اكتسا ايدرلر. عوام وعريان قسمى چپلاق دنيله‌جك قدر ستر عورت خصوصنه اعتنا ايتميوب ديزلرينك اوستنده بر بجاقلرى اوكدن كاملاً وديكرى قسماً ميدانده اولمق اوزره امريقان بزندن بر فوته وكوكسلرى آچيق اوله‌رق بر قاريش بوينده منتانه مشابه ارقه‌لرنده بريلك اولديغى حالده باشلرينه سياه بويانمش درت بش قيه ثقلتنده صارق ضارارلر متقدمينك اوقاف عظيمه‌سى تكميل يمن وعسير وافريقا قطعه‌لرندن تحصيل فقه ايچون كلان يوزلرجه طلبهٔ علومى انفاق واعاشه ايتمكده‌در . ولات سالفه‌دن نشار مصطفى پاشانك اثرى اوله‌رق بش بيك نفوسى استيعاب ايدر . غايت جسيم جامع واسكندر پاشا جامى ناميله ايكى بيك نفوس آلور ديكر برجامع شريف ايله قديم اشاعر وعلويه ودها اوتوز قدر جوامع ومساجد شريفه موجود ومعموردر . مساجدك اكثريسى برر مدرسه حالنده ومدرسيندن تحصيل علوم ايدلمكده‌در . بوندن باشقه بيوك چارشولرى بالجمله جبال وتهامه اهاليسنك اكتسا ايلدكلرى سياه امريقان بزلرينك متعدد بويا خانه‌لرى برچوق بز طوقومه‌جيلرى وصنايع سائره دستكاهلرى قيوجى ، تيمورجى صنعتكارلر متعددوكثيردر . نفس زبيد

ایله بتون اطرافی معمور وقرا وکویلری نفوس ایله مملودر . کاملاً زراع قسمندن اولوب باشلیجه مدار معیشتلری زراعتدر محصولات محلیه ومنقولات تجاریه واجنبیه اثمانی سنوی اوچ یوز بیك لیرادن متجاوزدر . برچوق اراضی واملاك وتجارت وثروت وسامانه مالك اغنیاسی چوقدر . بالاده قسم مخصوصنده بیان اولنان وادی زبیده کوله ومقصع جهتنده درین وبتون سنه اقار اولمق اوزره ایکی مجرایه انقسام ایدن درهلری اراضیٔ عالیهیی بتون سنه اسقا واروا ایدر یاغمورلرك تزایدیله فیضانی زماننده دکزه قدر نهر حالنده انصباب ایدر . ایام سائرهده فازه ساحلنه تحت الارض جریان ایدن میاهی لب دریاده بیوك بیوك کوللری دائما مملو بولندیروب شمال وجنوبه سیر وسفر ایدن مراکب وسفائننك کافهسی اورادن صو آلور . وادینك اراضییه اولان فیضی وبرکتی سنهده آداری وصیفی وقیرع وکانونی نامیله درت دفعه زراعت موسمی یتشدیرمکدهدر مجلس و وادی زبید وتحتیه ومغرسناملریله سکز یوز بیك عددی متجاوز خرما آغاجلری بولنمقدهدر . متصرفین قدیمهدن کرد احمد پاشانك زبیده ویردیکی کوچك هندستان نامنه بحقٍ سزادر. محصولاتی تهامهیه مخصوص حبوباتك کافهسی

ایله خرما وچـوید وپاموق وفواکه وسـبزه‌واتدر . ایچدکاری صو مملکت ایچنده‌کی قیولرك صوییدر . بوصو اساساً وادیدن صیزان صـودن عبارت اولوب پك اغر ووخیمدر. مملکتك منحط برموقعده بولنمسی واطرافده‌کی اراضینك صولاق ومزرعه اولمسنی ذاتاً صیجاق وتوز وطوپراقله قاریشیق اولان هواسنی اخلال ایدرك ستمه‌دن یالکز موسم صیفده انسان قورتیله بیلور ایسه‌ده موسم شتاده حما ایله برابر بتون سنه معده ستمه‌سی هضمسزلق طنلاق، باصور ، فقرالدم خسته‌لقاری دائمیدر . اهالیسی صیصقه وقانسز صاری رنکده‌در . هله سیوری سینکی حسابسزدر . عقرب وییلان چوقدر . مأموریتله اوراده ایکی بچق سنه اقامت ایتدیکمده قطعیاً صو نی ایچمیوب نسبتاً صحیح وخفیف اولان بیت‌الفقیه قصبه‌سندن جلب ایتدیکم حالده بیله امراض مذکوره‌دن قورتیله‌مامش ایدم زبیدك شرقاً بر ساعت بعـدنده اویس القرنی حضرتلرینك مقامی وزوارك بارنمسی ایچون سر قرین سـابق حاجی علی پاشانك طاشدن انشا ایتدیردکاری تربه وحولیلریله برابر ایکی اوطه واردر . کذلك شرقنـده کرچ معدنی بولنوب اورادن چیقاریلان کرچ ابنیه‌ده استعمال اولنور. شهرقنـده هر بری یکرمی بیـك نفوسلی و صاب عالی

ووصاب سافل وشرق جنوبیسنده دیاس وچیل راس نامنده‌کی جبال منبت ومحصولداردر . جهت غربیسنده تحتیه نامیله بیك بشیوز نفوسی شامل اولان قریه تجارت ومعموریتله مشتهردر . اوراده چیویدی بویا حانه کثیر - لسی ایچون اعمالات خانه‌لر موجوددر. مع نواحی زبید قضاسنك نفوس عمومیه‌سی یوز بیك راده‌سنده‌در .

بیت الفقیه

زبیددن شمالاً اوچ ساعتده زرانیق قبیله‌سنك اك مشهور ومعمور بازاری اولان حسینیه قریه‌سنه و درت ساعتده بیت‌الفقیه قصبه‌سنه مواصلت اولنور . بو قصبه اووه‌ده و طوغله‌دن و اکثریسی عریش اوله‌رق بیك بشیوز قدر خانه‌یی واوچ بیك قدر نفوسی اسلا - میه‌یی مشتملدر . سکنه‌سنك اکثریسی حوك دنیلان بز طوقومه‌جیلرندن ومتباقیسی اطرافه گیدوب کلان بازارجیلردن عبارتدر . بیت‌الفقیهدن شمالاً ایکی ساعتده لاویه ودرت ساعتده دریهمی قریه‌لرینه واوچ ساعتده حدیده‌یه کلنور .

صنعادن شمالاً سیر و سفر طریقی

صنعادن شمالاً بش ساعتده بر صرت اوستنده واقع جربان قریه‌سنه واورادن بش ساعتده عمران بلده‌سنه مواصلت اولنور . عمران دوز اووه‌ده سور ایچنده طاشدن اوچیوز قدر ابنیه‌یی و ایکی بیك قدر نفوسی جامعدر . عمراندن بش ساعتده صفا کوینه چیقیلور . بو کوی یوکسك طاغ تپه‌سنده اولوب عمران اولان مذکور طریقه قولای چیقیلور ایسه‌ده جهت شمالیه‌سی صعب‌المرور بر یقوشدر . اوچ ساعتده قطع ایدیلان بو یقوشلك نهایتنده دزه ایچنده اوچ درت موقعده آقارصویی وبك چوق قهوه‌لکلری حاوی شرس چار ـ شوسنه واریلور . شرسدن ایکی بچق ساعتده حجه طاغنه چیقیلور. اوچ موقعده متفرق خانه‌لری محتوی ونفوسجه عمراندن زیاده‌در . بالاده مذکور اولان وادی شرس ایله بر قاچ جسیم ایرماقلر کچه‌رك اراضیسنی اسقا ایتد ـ یکندن کاملاً قهوه‌لکلر ایچنده اولوب غایت منبت ومحصولدار وهله قهوه محصولی هر قضادن کثرتلیدر . عمران وحجه قضالرینك نفوس عمومیه‌لری اون بشربیك

رادەسندەدر . مجەدن اوچ ساعتدە سوق الحصيب نام كويە اينلور . اورادن غرباً اوچ ساعتدە دوز اووەدە واقع خولان كوينە و اوچ ساعتدە ينە دوز اووەدە تهامەيە مخصوص عريش خانەلى بنى عبيد والتى ساعتدە آرتق تهامەدە عريش خانەلى ريغە كوينە و اورادن اوچ ساعتدە فناوص نام قريەيە كلنور . بو قريە قهوە محصو-لنك الك بيوك موردو پازار يريدر . ومجە وجهت شماليە قهوەلرى بورادن حديدەيە و اطراف سائرەيە نقل اولنور. حديدەيە كلەجك اولانلر بورادن درت ساعتدە ايكى بيك قدر عريش وبر مقدار كاركير خانە ودرت بيك قدر نفوس اسلاميەيى حاوى وقبائليلە برابر اوتوز بيك نفوسى شامل قضا مركزى اولان زيديە قصبەسنە و اورادن درت ساعتدە پاشا قهوەسنە وايكى ساعتدە تربە وايكى ساعتدە مزريعە قهوەلرينە وبربچق ساعتدەجبانە كوينەوايكى‌بچق ساعتدە حديدەيە كلنور فنا وصك جهت شماليەسندە واقع مجور طاغلرينە كيدلمك‌ايچون شمالاً ريفەدن درت‌وقتا وصدن التى ساعتدە خوشم كوينە والتى ساعتدە سوق الامان واوچ ساعتدە بنى نشر وبش ساعتدە بيت مهاب وايكى ساعتدە شمر الاعلا نام طاغ اوزرندە واقع طاش‌ابنيەلى

واوچیوز قدر خانه وبیك قدر نفوسلی کویه چیقیلور. تخمیناً یکرمی بیك نفوسلی حجور قضاسنك جهت شمالیه‌سی هنوز متوحش قبائل ایله مسکون اراضی ایدوکندن شمالنه کیدلمز. آنجق غرباً ساحلده کائن لحیه قصبه‌سنه کیدلمك ایستنیلور ایسه بنی بشر نام محله کلنوب اورادن التی ساعتده عیسی واوچ ساعتده زهره کویلرینه واوچ ساعتده لحیه‌یه مواصلت اولنور. محلات مذکوره وادی مور صحراسنك اطرافنده واقع اولمسندن طولایی بو قطعه‌نك کاملاً هواسی وخیم وستمه وامراض وبالتخصیص ایبلك جبانلری مشهوردر. بواراضینك صوینی ایچمیانلر چیبانندن بردرجه محفوظ قالور. لحیه‌دن شمالاً عسیره قدر ممتداد اولان تهامه یعنی دوز اووه‌نك سیر وسفری قربیت وسهولت سبیله بحراً وقوعبولدیغندن طریق بری متروکدر. لحیه شهرینك وطریق بحرینك تفصیلاتی حدیده‌نك ساحل شمالیسی قسمنده کله‌جکدر.

﴿ لحیه‌دن براً وجنوباً حدیده‌یه قدر ﴾

لحیه‌دن درت ساعتده جعلیه کوینه واورادن اوچ ساعتده منیره قصبه‌سنه کلنور. منیره قریه‌سی تهامه‌نك

سادات ممتازه قسمنده ذکر ایدیلان قراسندن بری اولوب اوچ بیك قدر عریش وکارکیر خانه وبش بیك قدر نفوس اسلامیه‌یی حاویدر . منیره‌نك غرباً اوچ ساعت بعدنده اطرافی اوفق طاغلرله محاط برقیا طوزی معدنی بولنوب زیدیه مملحه‌سی نامیله مسمادر وبو معدندن لغم ایله سنوی سکزیوز بیك قیه‌دن متجاوز طوز اخراج اولنه‌رق شرقاً وبراً داخله دوه‌لرله کیدر . برچوق عصرلردن برو سونمش وجواری آثار برکانیه ایله طولمش اوراده وولقان منفذی موجوددر قطری بش مترو طولنده اولان بو منفذ غایت درین اولوب نهایتی تعیین ایدیله‌مامشدر .

منیره‌دن یول اوزرنده واقع اوفق کویلره ویاخود شرقاً بیوکجه وضحی نامیله مسما کویه اوغرایه‌رق التی ساعتده حمره قریه‌سنه وایکی بچق ساعتده ذکری کذران ایدن جبانه‌یه وایکی ساعتده حدیده‌یه واریلور . حدیده‌دن شمالاً وبحراً عسیر اسکله‌سی اولان قنفده‌یه‌قدر حدیده‌دن ساحل خطنی تعقیب ایدرك شمالاً رأس الجدید ورأس الکتیب نام برونلردن صکره جبانه وحمره وعرج ورأس عیسی کولری ساحلاً بربرینی تعقیب ایدرك قمران اطه‌سی کلور . جبانه‌ده اوفق برلیمان واردر . قایقلر اوراده بعضاً بارینور . قمران اطه‌سی ایسه حدیده‌یه قرق بش میل بعدنده وجنوبدن شماله

طوغری اون ایکی میل طول وایکیدن درت میل عرضنده قوملی قیالردن وبربرندن اوزاق یدی عدد اوفق کویلردن متشکلدر. بیك نفوس قدر سکنه‌سی کاملاً بالقجی وطا‌لغیجدر . اطه‌نك شرق جهتنده اوفق بر لیمانی والیوم هندستاندن و جنوب جهتندن کله‌جك بالعموم سفائن و حجاجك قرانتنه محلی اتخاذ اولندیغی جهتله صحیه‌نك منتظم اسکله‌لری و طاشدن متعدد ابنیه و تحفظخانه‌لری وحجاج وواپورلره صو و بوز ویره‌جك بخارلی جسیم بوز ماکنه‌سی و پراتیقه وتبخیر محللری وقوردونلر اره‌سنده تلفونلری موجوددر . محتاج تطهیر اولان واپور وسفائن سائره ایچون بحریه‌نك اوراده ترسانه‌سی واردر.

صلیف قریه‌سی

قمران اطه‌سنك بش میل بعد شرقیسنده و براصلی ساحلنده جسیم قیا وکول طوزی معدنلرینی حاوی ایکی کوولی صلیف نام محل سکز یوز قدر اهالی محلیه‌سی اولوب کاملاً بالقجیلق وطالغیجلق وملحه‌ده عمله‌لك ایله مشتغلدر . لب دریادن بر کیلو مترو بعدنده‌کی قیا طوزی معدنی جسیم بولنمقله اوراده‌کی اراضیده شمدیلك اوچ میلیون طونیلاتو طوزك موجودیتی بالمساحه کشف

اولنمشدر . شمدی واپورلرله سنه‌ده یتمش سکسان بیك طونیلاته طوز هندستانه سوق اولنمقده‌در. طوز تحمیل اولنه‌جق واپورلر بورده‌سنی بالنفس اسکله‌یه ویره‌رك طوز الور. قره جهتندن اولان اوچیوز مترولك قسمی طاشدن واوتوز متروسی تیموردن اولان بواسکله‌نك اوزرنده تامعدن اوجاقلرینه قدر موضوع اولان رایلر اوستنده متحرك تیمور واغونلر واسطه‌سیله النان طوزی اوفق بر لیقوموتیف چکه‌رك واپورك بورده‌سنه قدر ایصال ایدر. اوراده‌دخی طوز اداره‌سنك صو ماکنه‌لری موجوددر. دیاح نامنده وشرقاً برساعت مسافه‌ده‌کی کول سنه‌ده بر دفعه موسم صیفده التی ماه انجماد ایدر ویکرمی بیك طونیلاته‌لق طوز ویرر .

﴿ لحیه قضاسی ﴾

صلیفدن شمالاً ابن عباس خوبه قریه‌لری ساحل بوینده‌در . قمران اطه‌سندن لحیه قصبه‌سنه قدر اون بش میلدر لحیه لب دریاده واقع اون بش درجه قرق اوچ دقیقه عرض شمالیده سور ایله محاط ایکیوز قدر کارکیر وسور خارجنده یمن وشام محله‌لری نامیله بشیوز قدر عریش و کارکیرخانه‌لری وایکی بیك قدر نفوس اسلامیه‌یی

محتویدر. تهامه شهرلرندن اولدیغی جهتله احوالی حدیده فصلنده مندرجدر. جهت جنوبیه‌سنده سطح بحردن اللی مترو ارتفاعنده‌کی اوفق برطاغ اتکنده‌در. اوراده مظنه‌دن شیخ احمد بن عمر الزیلعی حضرتلرینك مرقد شریفلری واردر. بالاده اسمی کچن وادی مورك فیضانی زماننده لحیه‌نك شرقنده‌کی اووه‌یی کاملاً احاطه ایدرك دکزه منصب اولور. بواثناده لحیه شهری بر اطه حالنده قالور. اراضینك منحط بولنمسی و غرباً دکزك قربیتی سبیله بتون سنه اطراف متعفن بطاقلق حالنده قالور وسیوری سینك اطرافی استیلا ایدر. اهالینك ایچدیکی صو ایشته بووادینك مجراسنده یارم ساعت بعدنده نعمان وبرساعت اوزاقلغنده نصایب قیولرندندر. غایت اغر وستمه‌یی دعوت ایدن بو صولر وقت فیضانده دها زیاده کسب وخامت ایدرك امراض متنوعه و بالخاصه حمای تیفوئیدی‌یه باش کوسترر. بویوزدن سکنه‌سی کتدکجه تناقص ایتمکده‌در. اهالیسنك قسم کلیسی قایقچی وبالقچی وطالغیج و قسم جزئیسی امتعه وحبوبات ومنقولات ایله اخذ واعطا ایدر تجاردن عبارتدر. تجارت سنویه‌سی اللی بیك لیرا درجه‌سنده‌در. لحیه‌نك برساعتلك شرقنده واقع زهره نامیله برقیا طوزی معدنی واردر. بو معدندن لغم

ایله چیقاریلان طوز سنوی درت یوز بیك قیه درجه‌سنده اولوب شرقاً داخله دوه‌لرله نقل اولنور.

﴿ جیزان ﴾

لحیه‌دن شمالاً جبل میدی الوحله الحکامیه نام قریه‌لر ساحل بوینده‌در. لحیه‌نك اللی میل بعد شمالیسنده اوچ درت عدد اوفق بر سلسلهٔ جبالك غربنده طاشدن بر قاچ خانه و اکثریسی عریش اولمق اوزره یوز اللی قدر مسکن و بشیوز قدر نفوسی حاوی جیزان نامیله اوفق بر شهر اولوب جهت جنوبیه‌سنده‌کی طاغك اوستنده قدیم بیوك بر قلعه‌سی واردر. ایچدکاری صو شهرك شرق شمالیسنده‌کی قیولردن آز طوزلیجه بولانق بر صودر. اهالیسنك جزئیسی تجار و اکثریسی دکزجی اولمغله صنعتلری عدت وسائر محللردن کندی قایقلریله امتعه واشیا کتیرمك وانجو وصدف وبالق صید ایتمکدن عبارتدر. تجارت سنویه‌سی اوتوز بیك لیرا قیمتنده‌در. جهت شرقیهٔ بریه‌سنده‌کی مسارحه قبیلهٔ جسیمه‌سی ایله ابو عریش قصبه‌سی وصعده جبالی کبی مسکون ومعمور اراضی‌یه اسکله و اورادن حبوبات وقهوه وفواکه کلدیکندن مواردات بریه وبحریه‌سی مهم وتجارتکاهدر.

شهردن شرقاً یکرمی دقیقه بعدنده بیوك قیاطوزی معدنی واردر. بو معدندن لغم ایله سنوی درت یوز بیك قیه قدر طوز اخراج ودوه‌لرله داخله نقل اولنور .

ابو عریش

جیزانك براً وشرقاً التی ساعت مسافه‌ده واقع ابو عریش قصبه‌سی قدیم بر مملکت اولوب اوچ بیك قدر عریش وکارکیر خانه‌لری وبش بیکدن متجاوز نفوسی شامل معمور بر قصبه‌در . جیزانك کذلك التی ساعت شمال شرقیسنده صبیا نامیله موجود اولان قصبه ابو عریش قضاسنه معادل ومعمور وتجارتکاهدر. وعسیر ایله یمنك حد فاصلیدر .

فرسان آطه‌سی

جیزانك غرب جنوبیسنك قرق میل قدر بعدنده قوملی بر صیغلق واسطه‌سیله یکدیکرینه کسب التصاق ایدن وفرسان نامیله معروف اولان ایکی اطه واردر . جنوبدن شماله طوغری اللی میل طول واون ایکی میل عرضنده طاغلق وطاشلقدن متشکل وبربرندن اوزاق بشیوز نفوسی شامل کولردن عبارتدر . بر آز خرما آغاجلرینی حاوی ویاغمور وقوعنده بعض محللرنده

دوره‌زرع ایدلمکده ایسه‌ده جزئی واهمیتسزدر. سکنه‌سی جیزان سکنه‌سی کبی دکزجیلکدن تعیش ایدر. اطه‌نك بعض منحط ومدوجزره دها زیاده معروض اولان‌سوا. حلنده کول طوزی حاصل اولور. کذلك اطه‌نك ترسب ایدن قسمنده دکزك جزر زماننده چامورله قاریشیق صیزان وغاز ونفت رایحه‌سنده بولنان بر مایعی کوللر بز واسطه‌سیله‌نشف ایدرك بزی صیقمقله‌استحصال‌ایلدکلری بومایعی غاز یرینه تنویراتده قوللانورلر.

« قنفده »

جیزاندن قنفده‌یه کیدر ایکن ساحلاً قوز خسعه ایتود شقیق‌البرك‌الوسم حلی قریه‌لری بربرینی تعقیب‌ایدر. جیزاندن شمالاً یوز اللی میل بعدنده اون طقوز درجه عرض شمالیده‌ساحل کنارنده واقع اولان قنفده‌قصبه‌سی بیك قدر عریش وکارکیر خانه‌لری وبش بیك‌قدرنفوس اسلامیه‌یی حاویدر. قنفده عسیر قطعه‌سنك اسکله‌سی‌اولمق جهتیله مهمدر. یرلیسی لحیه کبی تجارت واخذ واعطا ودکزجیلکله تعیش ایدر. تجارت سنویه‌سی سکسان‌بیك لیرا درجه‌سنده‌در. ساحل جنوبیسنده حلی وشقیق وجی عمیق نامل‌ریله جهت شمالیه‌سنده رحمان ویبا و دوقه

نامليله مملحه‌لر موجود اولوب بورادن سنوی التی یوز بیك قیه قدر كول طوزی دوه‌لرله برآ داخله نقل اولنور .

« قنفده‌دن ابهایه قدر »

قنفده‌دن عسیرك مركزی اولان ابهایه برآ دوه ایله كیدلدیكی جهتله قنفده‌دن دوه ایله سكز ساعتده كوز كوینه و كوزدن اون ایكی ساعتده سوق‌الجمعه نام چارشو یرینه و اون درت ساعتده وادی‌یه مواصلت ایدیلور . مذكور وادی یارم مترو قطرنده آقار صویی حاوی بردره اولوب اورادن بوغاز تشكیل ایدن طاغلردن بالمرور طقوز ساعتده بارك كوینه وبارك كویندن اون ساعتده مصباح كوینه واورادن التی ساعتده محائل قصبه‌سنه واریلور . محائل قضاسی یدی یوز قدر عریش و كاركیر ابنیه‌یی واوچ بیك‌قدر نفوس اسلامیه‌یی حاویدر. محائلك اطرافنده هر سنه وبا علتی ظهور ایدر وفقط توسیع دائرهٔ سرایت ایتمیوب مرض محلی حكمنده ایكی ماه قدر او جوارده قالدقدنصكره دفع اولور. محائلدن ایكی طرفی اوفق طاغلق و طاشلقلردن عبارت اولمق اوزره دره‌دن بالمروردرت ساعتده عیده كوینه واون درت‌ساعتده‌عقبه‌یه واورادن سكز ساعتده ابهایه مواصلت اولنور .

«ابها»

ابها قصبه‌سی هواسی صنعـا كبی صغوق و صاغلام وصنعاده بولنان فواكه وسبزه‌لرك همان جمله‌سی موجوددر. درت محلده منقسم اوله‌رق مرتفع اووه‌ده بش آلتی یوز خانه‌یی واوچ بیكدن متجاوز سكنه‌یی حاویدر. عسیر قطعه‌سی تهامه فصلنده مذكور اولان فصول و طبایع و احواله تابعدر. انجق اوراده قات غیر موجود ایدو- كندن اهالیسی یمن تهامه اهالیسندن دها قوی وامراضدن سالم دها ذكی و فطینـدر. جمله‌سی بغدای رنكنده واكثریسی كوسه‌در. عسیر جبالنده‌ده قهوه‌وبال وحبوبات وفواكه وبادم حصـوله كلور. یمن ایله حجاز ولایتلری آره‌سنده واك زیاده حجاز قربنده بولنمسی جهتیله عربانی كاملاً حجاز عربانه مماثل ومشابهدر. قطعات سـائره‌دن اورایه كمسه كیتمدیكندن ایشلك ومعمور دكلدر. عربانی مرد وسوزنده ثابتدر. طبایع وامزجه‌سی خشـونتله برابر پك زیاده خدید ومتوحشـدر. اكثریسی مواشی وحیـوانات یوزندن تعیش ایدرلر و قربیتی اولان حجاز ولایتنه كتوروب صـاتارلر. ملیت و بداوت و وحشت قدیمه‌لرینه محافظدر. حتی جهانك هیـچ برقطعه‌سنده جاری

اولمیان ختان اصولی الآن اوراده صورت فجیعه‌ده مع‌
الافتخار جاری و باقیدر . شویله که عسیرلیلر ذکوری
کوچك یاشده ایکن ختان اتمیوب حد رشد و بلوغه
وصولنده و علی الاکثر ازدواج زماننده یعنی عقد نکاح
صره‌سنده اجرا ایدیلور . کنجك سنت ایدیله‌جکی کون
نشانلیسی حاضر بولنور و طاوولر چالنه‌رق علی ملاء‌
الناس کوبکنك آلتندن اشاغیلره قدر دری بتون بتونه
یوزیلور . بو عملیات اثناسنده کندیسی اصلا فتور کتیر‌
میه‌رك النده خنجر ایله اوینایه‌رق صبر و تحمل ایدر .
جان خراش بر صورتده یاپیلان بو عملیات اثناسنده مثلا
کوز یومار یاخود اثر تألم کوستررسه جسارتسزلکنه
حمل ایله تعییب ایدرلر و نشانلیسی کندیسندن واز کچر .
ختام ختانده خانه‌سنه کتورلر یوزلمش اولان محله
قرمزی بوبر قدر یاقیجی سلع تعبیر ایتدکلری بر نباتی
سوررلر یاره یری آتش ایله یاقمش کبی التیام بولنجیه‌قدر
هفته‌لرجه آرقه اوستی قالور . بو صره‌ده عمری اوزون
اولانلر قورتیلور ایسه‌ده وفات ایدنلر چوقدر . بو
صورتله سنت اولمامشلره قیز ویرمزلر و مرغل نامیله یاد
ایدرلر . عسیرلیلر مأثر و مقابری زیارت ایتمز و مظنه

و ساداته رعایت ایلمز و عقائد دینیهٔ سائره‌یه سلوك ایتمز وهابی مذهبنده‌در .

حدودی طائف و مکهٔ مکرمه‌یه قدر منتهی اولان غامد ورجال المع وبنی شهر نامله‌ریله بربرندن اوزاق اوچ قضا و برچوق نواحی وقراسی دها واردر. بوقطعه عربان کثیره ایله مسکوندر و سلاحشورلقله مشهوردر. اوراده درت یوز بیکدن متجاوز نفوس تخمین اولنمقده‌در .

عسیرده عموجه قزینی قرنداش عد ایدرك عمزاده‌سنه ویرمزلر طائفهٔ نسا یوز یاشنده اولسه بیله اثنای ندادهٔ کندیسنه یا بنت تعبیریله چاغیرلمق عادتدر. بنت دنیلمزسه جواب ویرماز .

«یام»

عسیرك جهت شرقیه‌سندن جنوبه طوغری ایکی بیوك آقار دره‌لری حاوی بولنان وادی نجران جبل برط نام طاغه قدر اوچ کون امتداد ایدن اراضیسنده دوی محمدودوی حسین نام قبیله‌لره انقسام ایدن یام قبائلی آلتمش بیك نفوس مقدارنده اولوب بونلر کاملاً اسماعیلی مذهبنده‌در . مرکزلری نجران نام معمور قصبه اولمق اوزره برچوق قرایه متفرقدر. بوقبائل زراعت ومواشی

يوزندن كچينيرلر. خارج ايله اختلاط ومناسبتلری يوقدر. حسب المذهب بشقه‌جه تابع بولندقلری امام‌لرينه مكرمی ديرلر .

« حاشد »

جبل برطدن جنوبه طوغری بلاد عمرانه قدر ساكن اولان حاشد و همدان و ارحب و انهم نامنده وزيدی مذهبنده بولنان شهاره صعده خمر قفله نام جبال وقصبه‌لرله قراسنده اللی بيك نفوس درجه‌سنده قبائل ساكن اولوب بری صعده و ديكری شهاره‌ده منصوب ايكی زيدی امامره تابعدرلر. برطدن جنوباً تعزك شرقنه و حضر موت قطعه‌سنه منتهی اولان اراضيسنده يافع قبائلی ساكندر. بونلری كندی رؤسا ومشايخلرينك اداره‌سنده‌در . يكرمی بيك نفوس راده‌سنده اولان يافع قبائلی دخی خارج ايله مناسبتلری اولمديغندن احوال خصوصيه و موقعيه‌لرينك بوندن زياده ايضاحی ميسر اوله‌مامشدر .

انتها

فی ٥ ربيع الاخر سنه ٣٢٨ وفی ٢ نيسان سنه ٣٢٦

فهرست

صحیفه	
٥	عدن
١٠	پریم اطه‌سی
١١	شیخ سعید
١١	مخا
١٦	جبل زوقر اطه‌سی وحدیده‌یه قدر سواحل
٢١	حدیده
٣٣	صنوف ممتازه
٣٥	تهامه قطعه‌سنك احوالی
٤٢	حدیده‌دن صنعا طریقی
٤٢	باجل وجواری
٤٤	حراز
٤٦	جبال منطقه‌سنك احوالی
٥٢	حرازدن صنعایه‌قدر
٥٣	صنعا
٥٥	ضمار پریم ایب قضالری
٥٦	تعز
٥٧	تعزدن حدیده‌یه قدر

صحیفه

٥٧ حیس

٥٨ زبید

٦٢ بیت الفقیه

٦٣ صنعادن شمالاً عمران حجه سوق الحصیب قناوص

٦٤ زیدیه

٦٤ بنی نشر حجور لحیه

٦٥ لحیه‌دن حدیده‌یه برآ

٦٦ قمران اطه‌سی

٦٧ صلیف

٦٨ لحیه

٧٠ جیزان

٧١ ابو عریش

٧١ فرسان اطه‌سی

٧٣ قنفده

٧٤ ابها

٧٤ عسیر قطعه‌سنك احوالی

٧٦ یام قبائلی

٧٧ حاشد ویافع قبائلی

UNIVERSITY OF TORONTO
3 1761 00317249 1

DS
247
Y42Z8